

Þjóðhagsspá 2015-2017

Völt er veraldar
blíðan

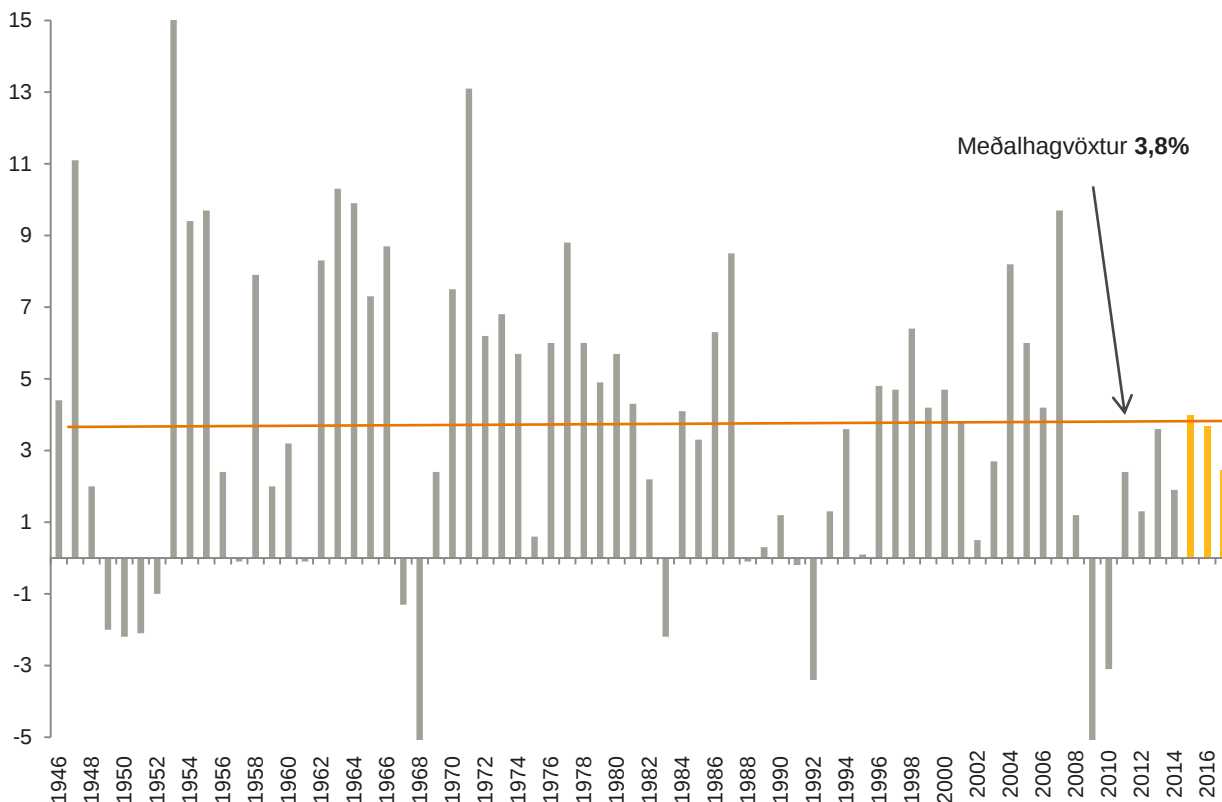
Allt kann sá sem hófið kann

Ingólfur Bender, forstöðumaður Greiningar Íslandsbanka

Horfur á fremur hóflegum hagvexti

Hófleg uppsveifla m.v. aðrar uppsveiflur í íslenskri efnahagssögu

VERG LANDSFRAMLEIÐSLA
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

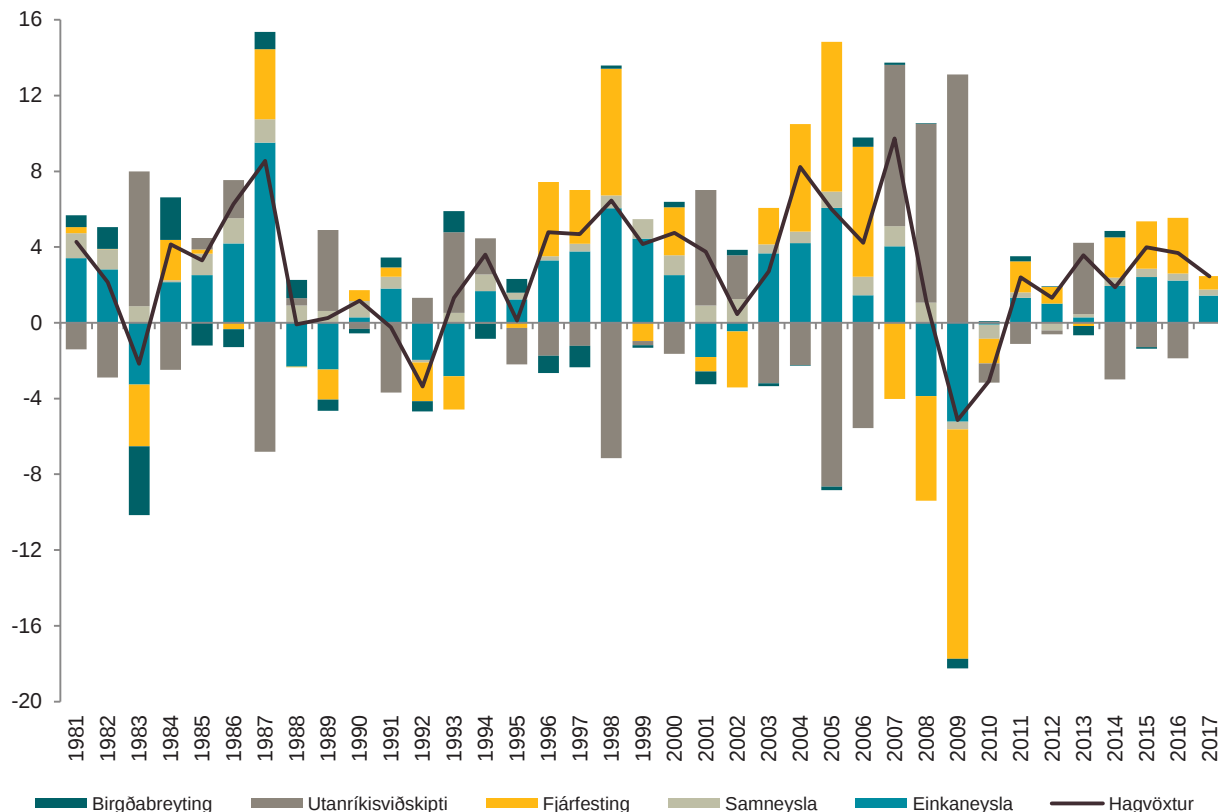

- Reiknum með 4,0% hagvexti í ár, 3,7% á næsta ári og 2,4% 2017
- Hóflegur hagvöxtur í sögulegu ljósi - hagvöxtur á spátímabilinu við eða undir langtímameðaltali
- Spáum því að hagvaxtartímabilið nú verði nokkuð langt í sögulegu ljósi

Hagvöxtur á breiðum grundvelli

Vöxtur í neyslu, fjárfestingu og útflutningi en framlag utanríkisviðskipta neikvætt

VERG LANDSFRAMLEIÐSLA OG EINSTAKIR ÞÆTTIR HENNA
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

- Spáum talsverðum vexti í einkaneyslu, fjárfestingu og útflutningi
- Kunnugt stef í uppsveiflu
- Mikill vöxtur í innlendri eftirspurn en framlag utanríkisviðskipta neikvætt
- Hóflegri vöxtur innlendrar eftirspurnar en oft hefur sést áður í uppsveiflum

Hagur heimilanna hefur vænkast

Flestir hagvísar benda til þess að fjárhagslegur hagur heimilanna hafi batnað umtalsvert

EIGNAVERÐ
hefur hækkað
og ekki síst verð íbúða

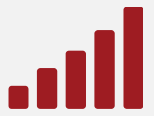

**KAUPMÁTTUR
LAUNA**
og ráðstöfunartekna hratt vaxandi
og **hár sögulega séð**

STÖRFUM
hefur fjölgað
og atvinnuleysi
minnkað

SKULDASTAÐA
heimilanna
hefur lækkað umtalsvert
og er ekki lengur há
í alþjóðlegum samanburði

EIGNASTAÐA
heimilanna
hefur batnað talsvert og
er orðin **sögulega mjög góð**

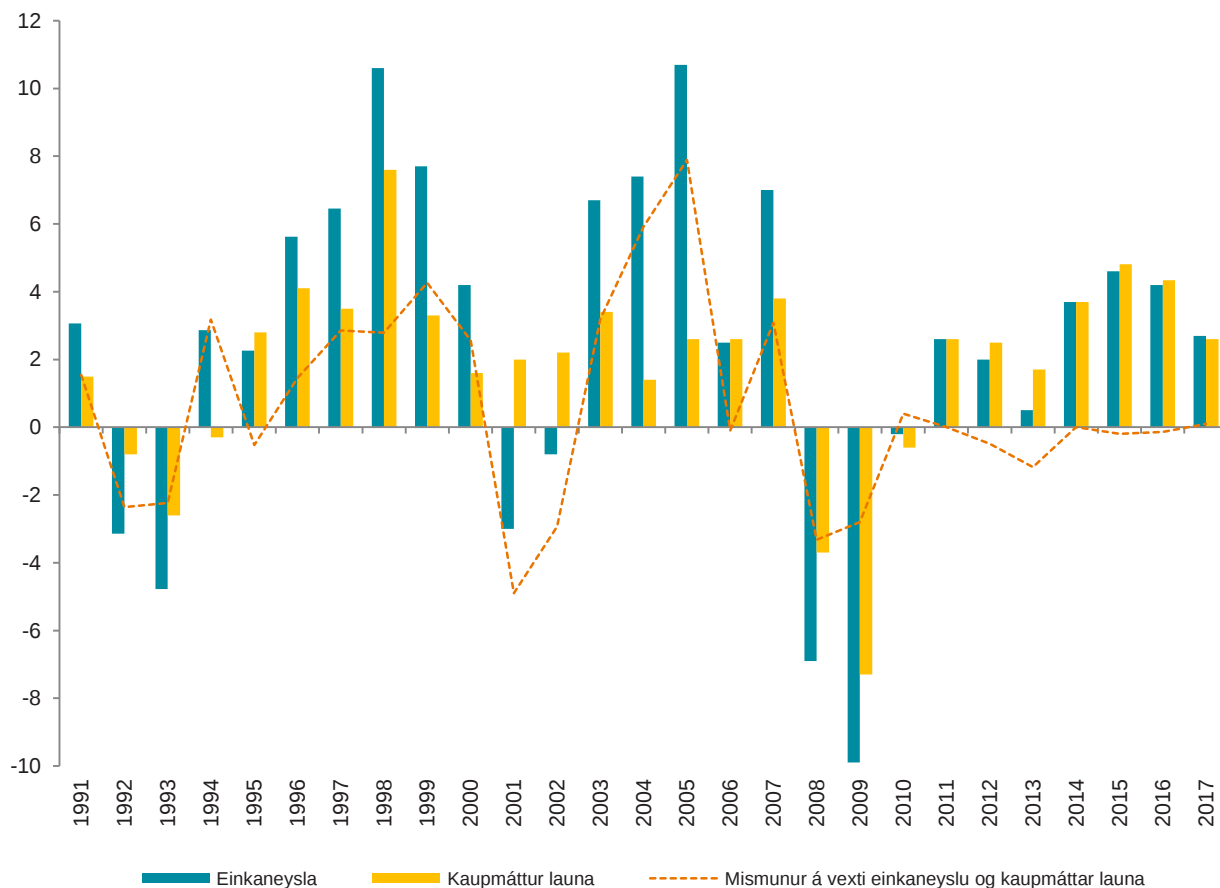
VERÐBÓLGAN lág
og raungengi krónunnar
hefur styrkst

Hóflegur vöxtur einkaneyslu

Vöxtur kaupmáttar launa og ráðstöfunartekna meðal þátta sem knýja einkaneysluvöxtinn

EINKANEYSLA OG KAUPMÁTTUR LAUNA
Raunbreyting frá fyrra ári (%)

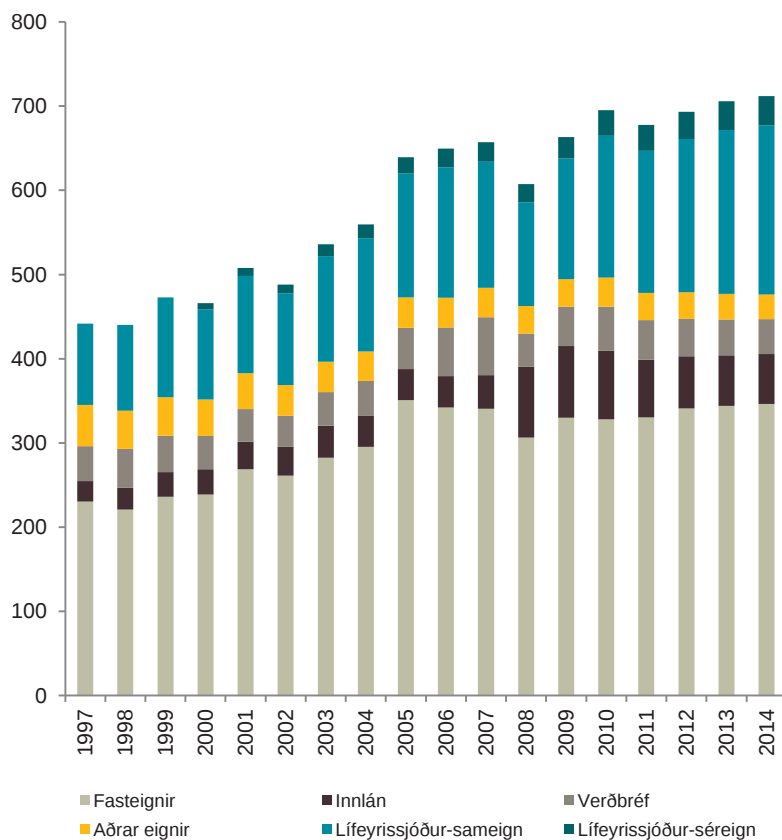
- Reiknum með 4,6% vexti einkaneyslu í ár, 4,2% á næsta ári og 2,7% 2017
- Hóflegur vöxtur í sögulegu ljósi
- Í takti við vöxt í kaupmætti launa
- Ólíkt mörgum fyrri uppsveiflum er einkaneysluvöxturinn ekki drifinn af aukinni skuldsetningu

Eigna og skuldastaða hefur batnað

Hrein eignastaða heimilanna sem hlutfall af ráðstöfunartekjum er góð í sögulegu ljósi

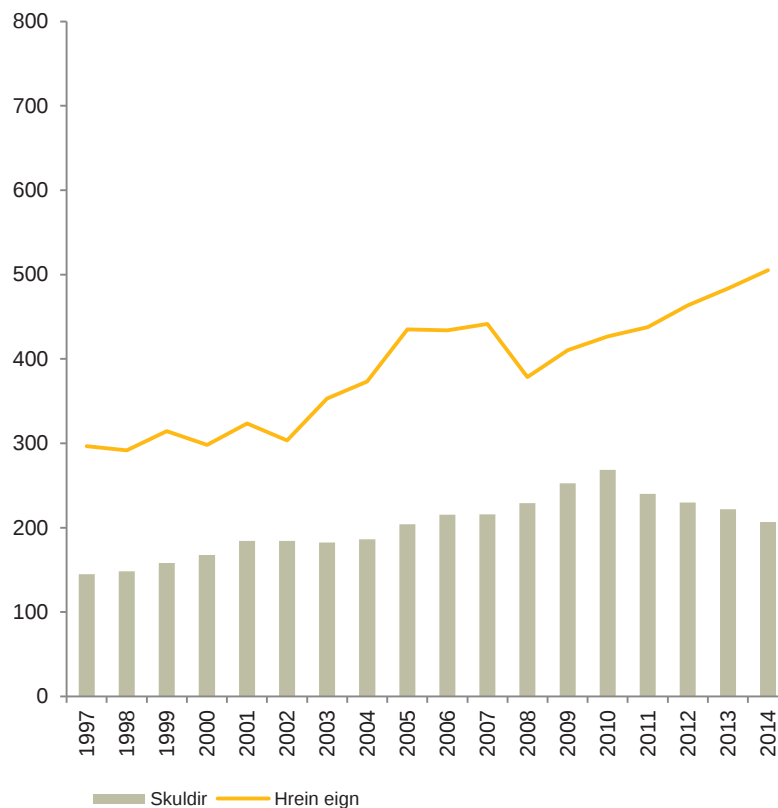
EIGNIR HEIMILANNA

Sem hlutfall af ráðstöfunartekjum (%)

SKULDIR OG HREIN EIGN HEIMILANNA

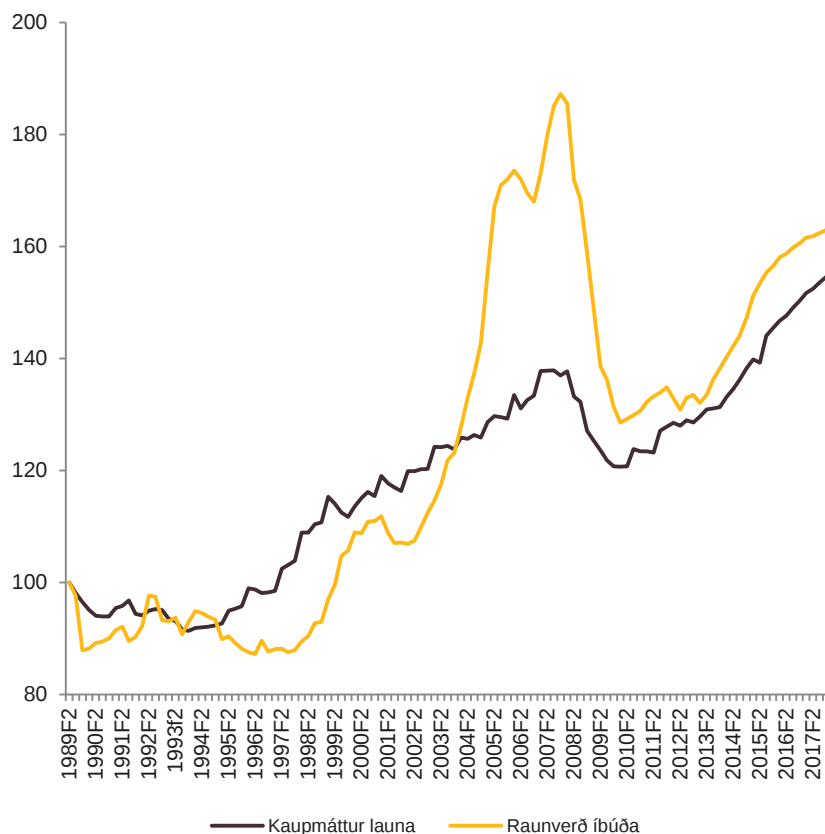
Sem hlutfall af ráðstöfunartekjum (%)

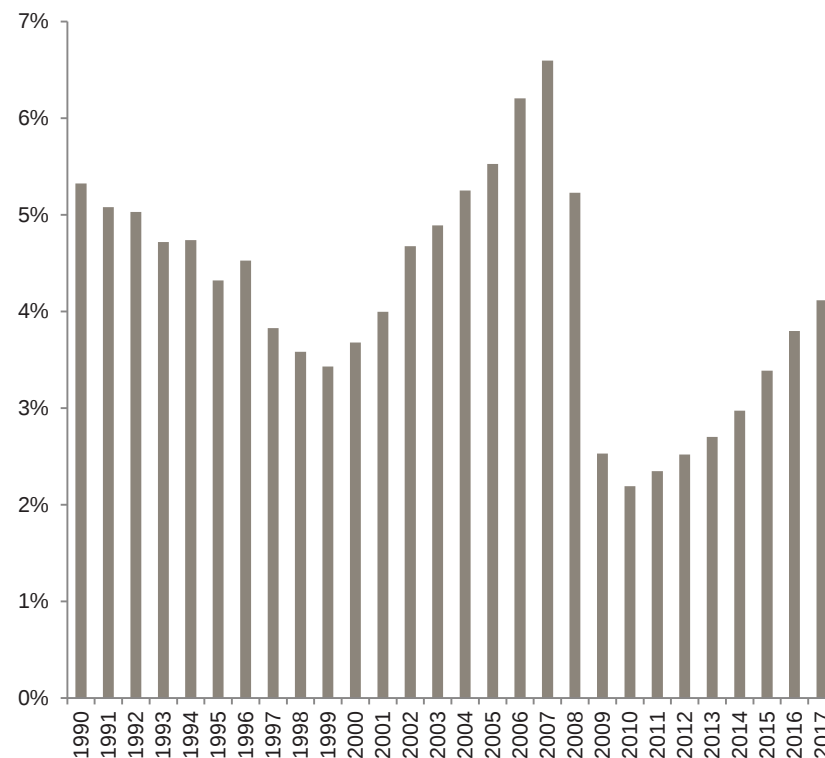
Hröð hækkun húsnæðisverðs

Fjárfesting í íbúðarhúsnæði í örum vexti en umfang þessara fjárfestinga hefur verið lítið undanfarin ár

RAUNVERÐ ÍBÚÐARHÚSNÆÐIS OG KAUPMÁTTUR LAUNA
Vísitölur

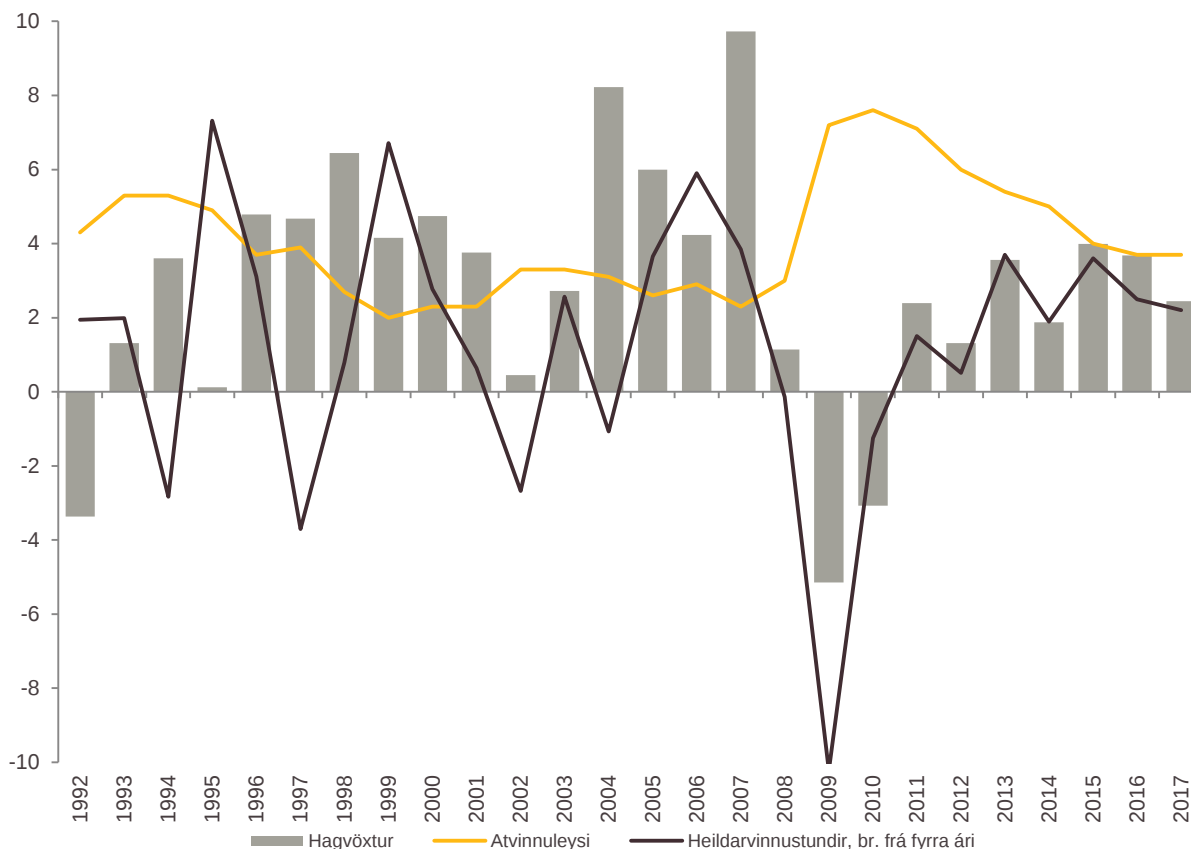
FJÁRFESTING Í ÍBÚÐARHÚSNÆÐI
Hlutfall af VLF (%)

Störfum að fjölga og atvinnuleysi að lækka

Atvinnuleysi komið undir jafnvægisatvinnuleysi

HAGVÖXTUR, ATVINNULEYSI OG HEILDARVINNUSTUNDIR (%)

- Reiknum með því að atvinnuleysi haldi áfram að lækka á spátímabilinu
- Hagvöxturinn undanfarið hefur skapað talsverðan fjölda starfa þrátt fyrir að hafa verið hóflegur
- Heildarvinnustundir hafa aukist talsvert
- Reiknum með því að framhald verði á því
- Störf hafa skapast í greinum þar sem framleiðni er frekar lág

Efnahagsumhverfi fyrirtækja að batna

Margt, en ekki allt, hefur þróast í jákvæða átt í efnahagsumhverfi fyrirtækja undanfarið

RAUNGengi krónunnar

hefur verið að hækka en **raungengið enn lágt** sögulega séð

Innlend eftirspurn VAXANDI

með auknum fjárfestingum
einkageirans og neyslu heimilanna

VERÐBÓLGAN lág
en að aukast

FYRIRTÆKI

VIÐSKIPTAKJÖR

hafa batnað með
hækkun verðs á fiski
og áli og lækkun olíuverðs

HAGVÖXTUR

að taka við sér
í mörgum
viðskiptalöndum þó
að hann sé víða enn hægur

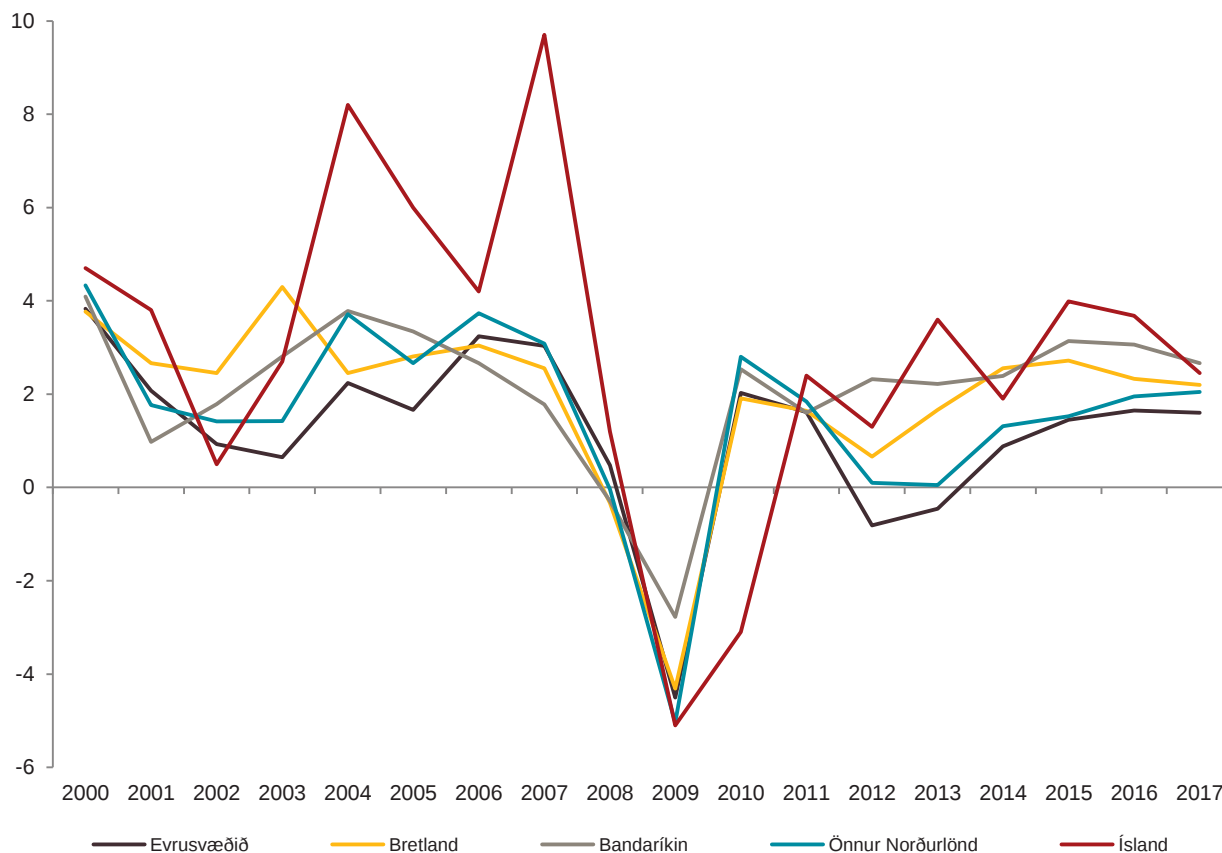

Meiri
FISKVEIÐI
og fleiri ferðamenn

Hagvöxtur að taka við sér alþjóðlega

Hagvöxtur að taka við sér í viðskiptalöndunum en hægt

VERG LANDSFRAMLEIÐSLA
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

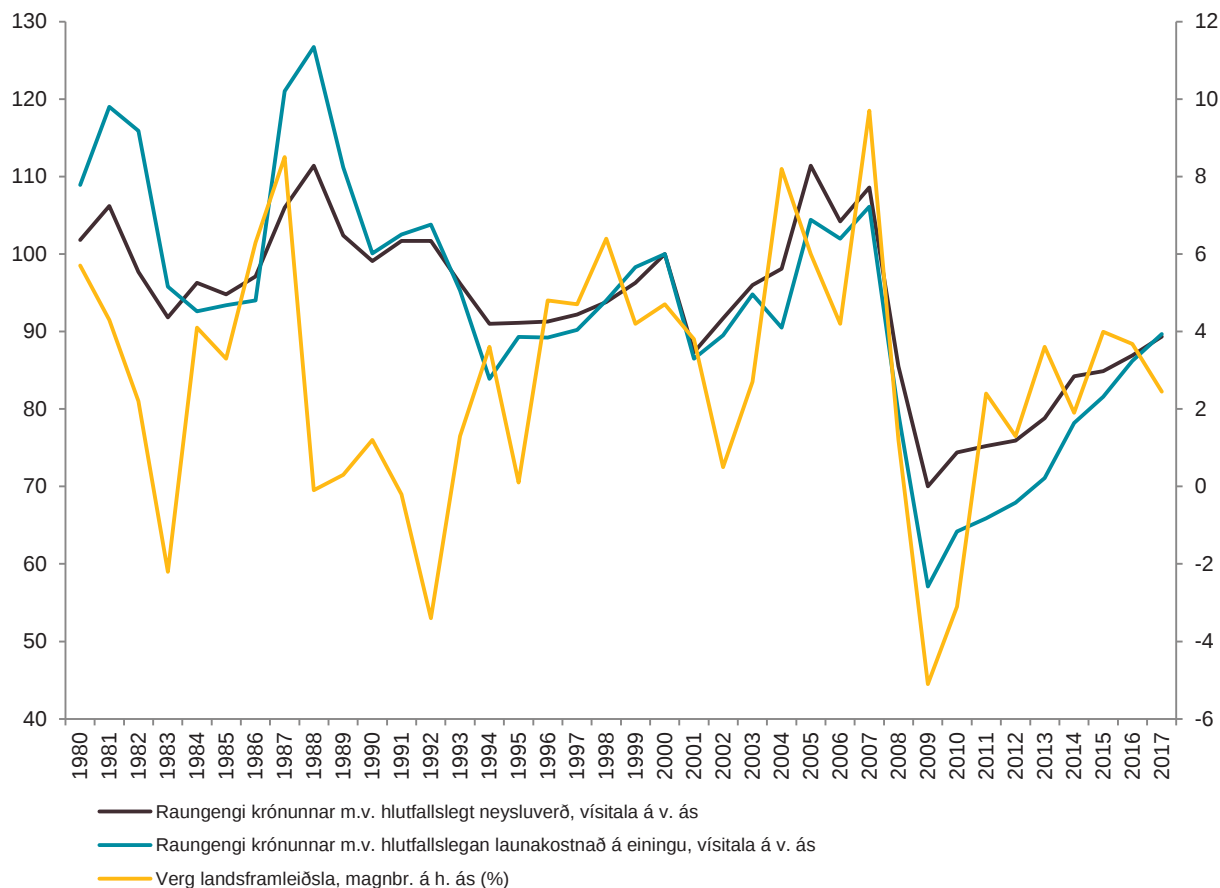

- Hagvöxtur hefur verið afar hægur á evrusvæðinu en Bandaríkin hafa verið að vaxa hraðar
- Almennt frekar hóflegar hagvaxtartölur í þessari uppsveiflu
- Spáð að hagvöxtur haldi áfram í helstu viðskiptalöndunum en að hann verði ekki hraður
- Nokkuð meiri hagvöxtur hér á landi en í mörgum nálægum ríkum í þessari uppsveiflu

Raungengi krónunnar að hækka

Varasamt að fjárfesta á grundvelli forsendu um varanlega lágt raungengi

RAUNGengi KRÓNUNNAR OG HAGVÖXTUR

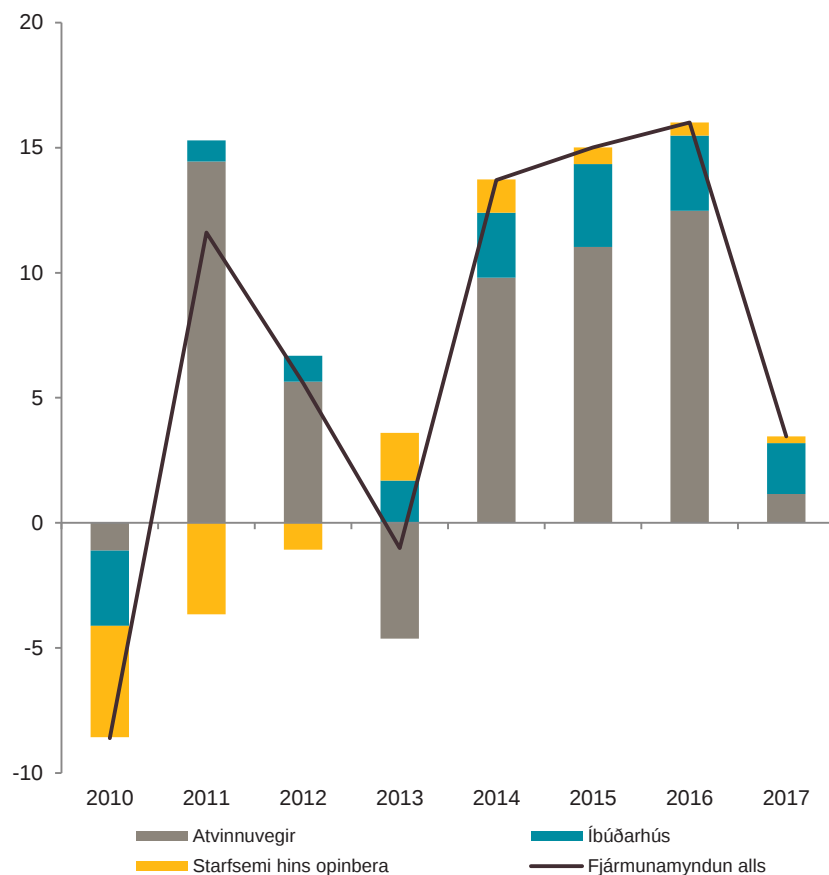
- Raungengi krónunnar hefur verið að hækka samhliða uppsveiflunni í hagkerfinu
- Raungengið enn nokkuð lágt sögulega séð
- Hækkun raungengisins skerðir samkeppnisstöðu þeirra innlendu fyrirtækja sem eru í mestri samkeppni við erlend fyrirtæki
- Útflutningstekjur þjóðarinnar nú viðkvæmari fyrir raungengishækkun vegna mikils vægis ferðaþjónustu
- Áhrifin skila sér með töf
- Varhugavert að fjárfesta í greinum sem byggja sinn rekstrargrundvöll á lágu raungengi og eru þannig mest viðkvæmar fyrir hækkun raungengisins

Fjárfesting mikil í útflutningsgreinum

Reiknum með umtalsverðum vexti í fjárfestingum atvinnuveganna

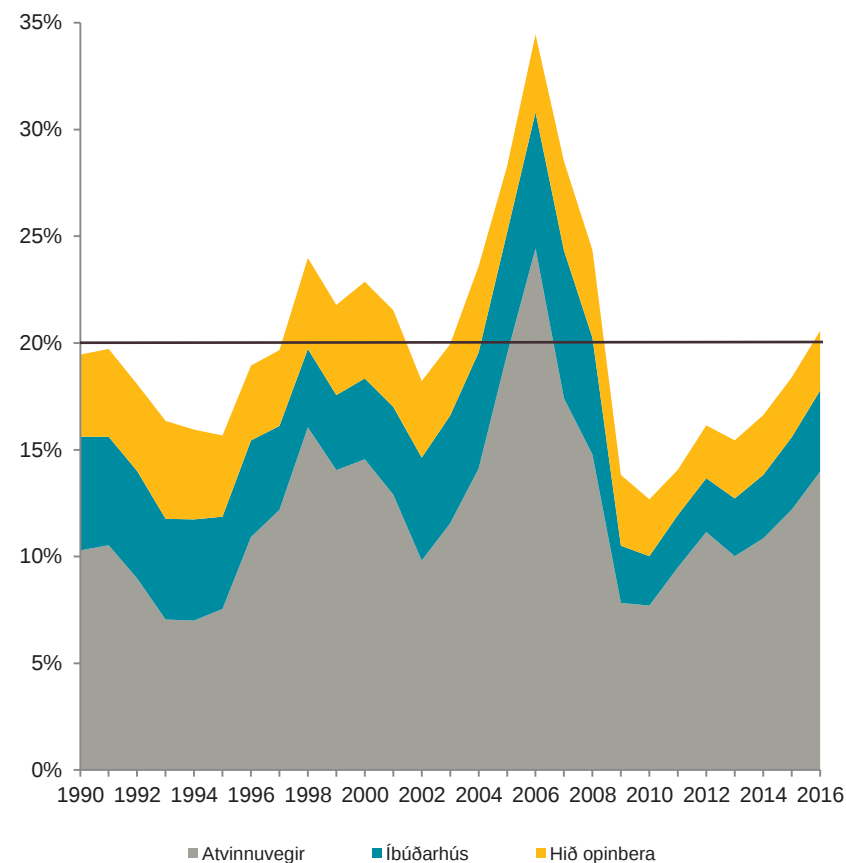
FJÁRMUNAMYNDUN

Fremlag einstakra þátta í magnbreytingu (%)

FJÁRFESTING

Hlutfall af VLF

Efnahagsumhverfi fjármálamarkaðarins

Umhverfi fjármálamarkaðarins takmarkað af fjármagnshöftum

Aukin
VERÐBÓLGA

HÆKKUN
stýrivaxta
boðuð

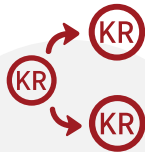
Miklar innlendar
kostnaðarverðshækkanir
og hækkun raungengis krónunnar

VAXANDI
innlend
og erlend eftirspurn

FJÁRMÁLAMARKAÐUR

FJÖLGUN
fjárfestingakosta

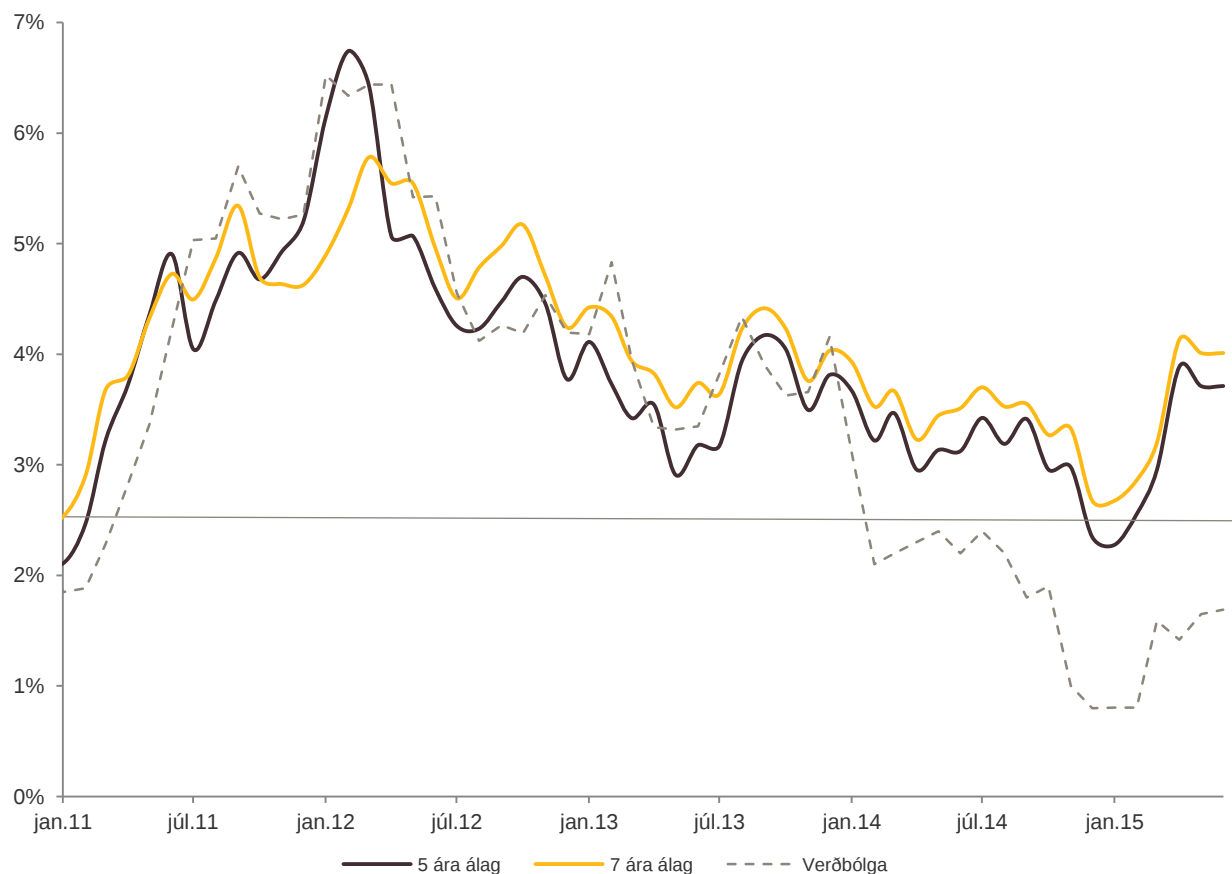
Mikill **stöðugleiki** á
gjaldeyrismarkaði en
AUKIÐ FLÖKT
samhliða skrefum
í afnámi hafta

Verðbólguálagið hefur hækkað talsvert

Verðbólguálagið á skuldabréfamarkaði talsvert yfir verðbólguþéttmiði Seðlabankans

VERÐBÓLGA OG VERÐBÓLGUÁLAG

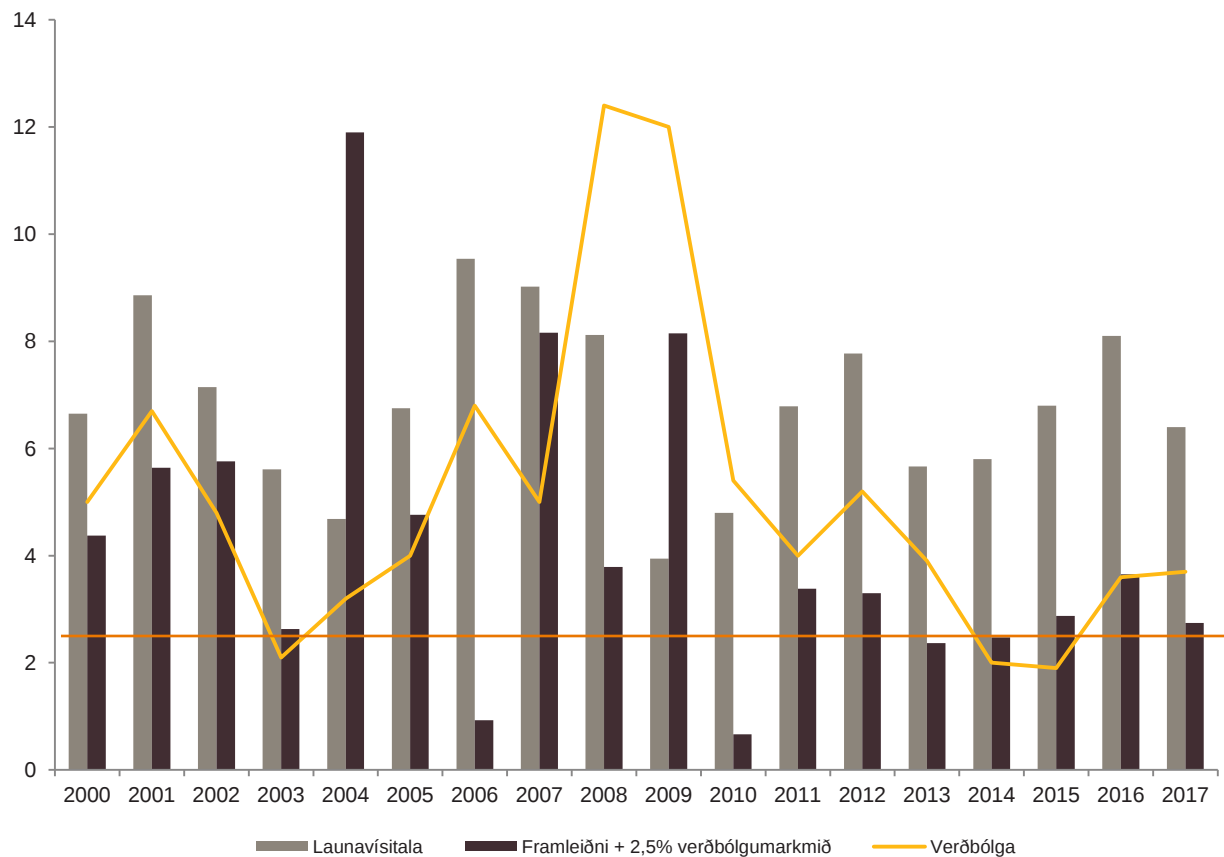

- Verðbólguálag á skuldabréfamarkaði hefur hækkað talsvert undanfarið og væntingar þar um umtalsverð hækkun stýrivaxta á næstunni
- Endurspeglar svartsýni varðandi áhrif kjarasamninga á verðbólguþróunina
- Verðbólguvæntingar markaðsaðila samkvæmt nýbirtri könnun Seðlabankans hafa einnig hækkað
- Væntingar um talsverða hækkun stýrivaxta Seðlabankans á næstunni

Launahækkarnir umfram innistæðu

Launahækkarnir hafa verið umfram það sem rúmast innan verðbólguþéttis Seðlabankans

LAUN, VERÐBÓLGA, FRAMLEIÐNI OG VERÐBÓLGUMARKMIÐ SBÍ (%)

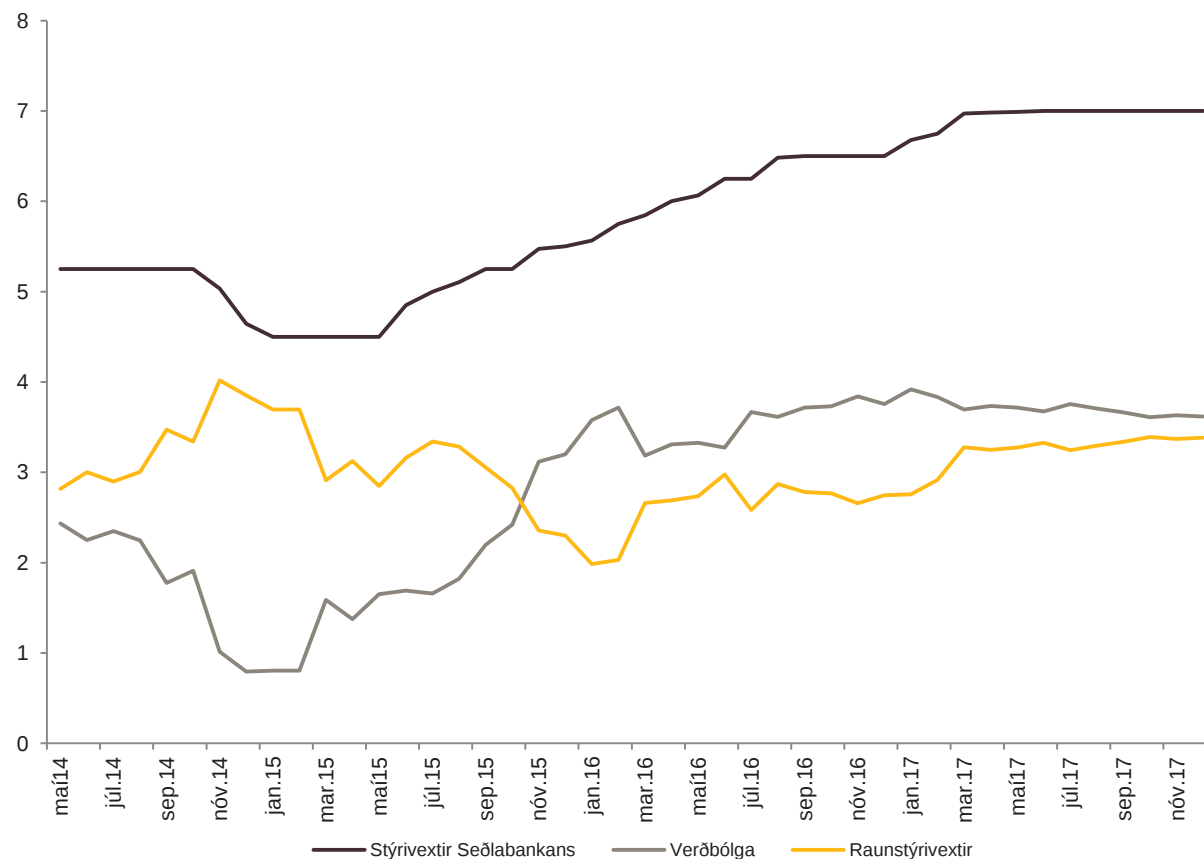

- Svigrúm til launahækkana sem samrýmist verðbólguþéttir Seðlabankans mótast af framleiðnivexti að viðbættu markmiði Seðlabankans
- Launahækkarnir í þessari uppsveiflu og á spátímabilinu umfram það sem rúmast innan þessa svigrúms
- Aðrir þættir hafa greitt niður verðbólguþéttir undanfarið þ.e. lítil sem engin innflutt verðbólga
- Ytri þættir villa sýn á það hvað hægt er að hækka laun um hér á landi umfram framleiðnivöxt að viðbættu verðbólguþéttir
- Niðurstaða kjarasamninga einn stærsti óvissuþáttur spáinnar

Reiknum með umtalsverðri verðbólgu

Reiknum með 2,5 prósentustiga hækkun stýrivaxta yfir spátímabilið

VERÐBÓLGA, STÝRIVEXTIR OG RAUNSTÝRIVEXTIR (%)

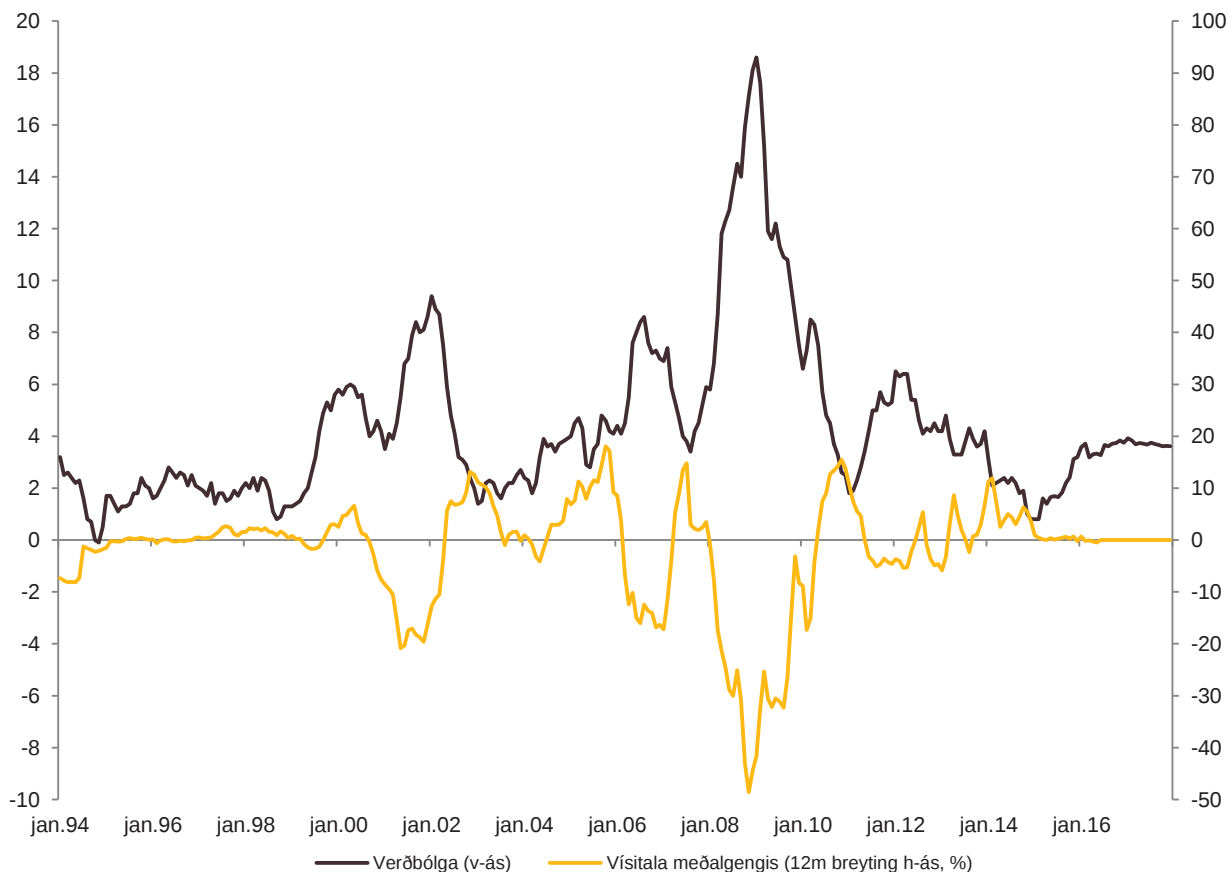

- Við reiknum með því að verðbólgan fari yfir verðbólguþröskulkið snemma á næsta ári og að hún haldist þar út spátímabilið
- Reiknum með að peningastefnunefnd Seðlabankans bregðist við miklum innlendum launahækkunum, sterkum vexti eftirspurnar og verri verðbólguhorfum með hækkun stýrivaxta um eitt prósentustig á þessu ár
- Hækka um eitt prósentustig á næsta ári einnig
- Aðhaldsstig peningamála, mælt með mun stýrivaxta og verðbólgu hækkar lítið

Verðbólgan gæti orðið meiri

Gengi krónunnar haldið stöðugu en eðlileg viðbrögð væri að það myndi lækka

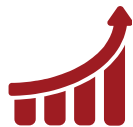
VERÐBÓLGA OG GENGÍ KRÓNUNNAR (%)

- Ef gengi krónunnar myndi bregðast við miklum innlendum launahækkunum með lækkun myndi verðbólgan verða meiri
- Með ríflegri hækkun launa er verið að brjóta raungenginu leið til hækkunar í uppsveiflunni
- Betra væri að heimila nafngengi krónunnar að hækka
- Hugsanlegt að viðbrögð Seðlabankans verði þau að draga úr kaupum sínum á gjaldeyri

Helstu niðurstöður

Horfur á hóflegum hagvexti næstu árin sem byggður er á nokkuð breiðum grunni

Hóflegur hagvöxtur næstu árin drifinn af einkaneyslu, fjárfestingu og útflutningi.

Útflutningur eykst og fjárfestingar fyrirtækja færist í aukanna á næstunni m.a. vegna iðnaðaruppbyggingar, fjölgun orkumannvirkja og vaxandi ferðaþjónustu.

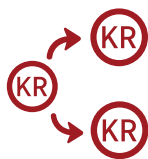
Fjárhagsleg staða heimilanna heldur áfram að vænkast með m.a. auknum kaupmætti ráðstöfunartekna og hækkun eignaverðs.

Efnahagsumhverfi fjármálamarkaðarins verður á næstunni m.a. litað af aukinni verðbólgu, hækkun stýrivaxta og auknu flökti krónunnar.

Talsverður vöxtur einkaneyslu og aukin fjárfesting heimilanna.

Efnahagsumhverfi fyrirtækja mun mótast m.a. af aukinni innlendri og erlendri eftirspurn, talsverðum innlendum kostnaðarverðshækkunum og hækkun raungengis krónunnar.

Óvissa um afnám gjaldeyrishafta og niðurstöðu kjarasamninga.

Svipult er sævar logn

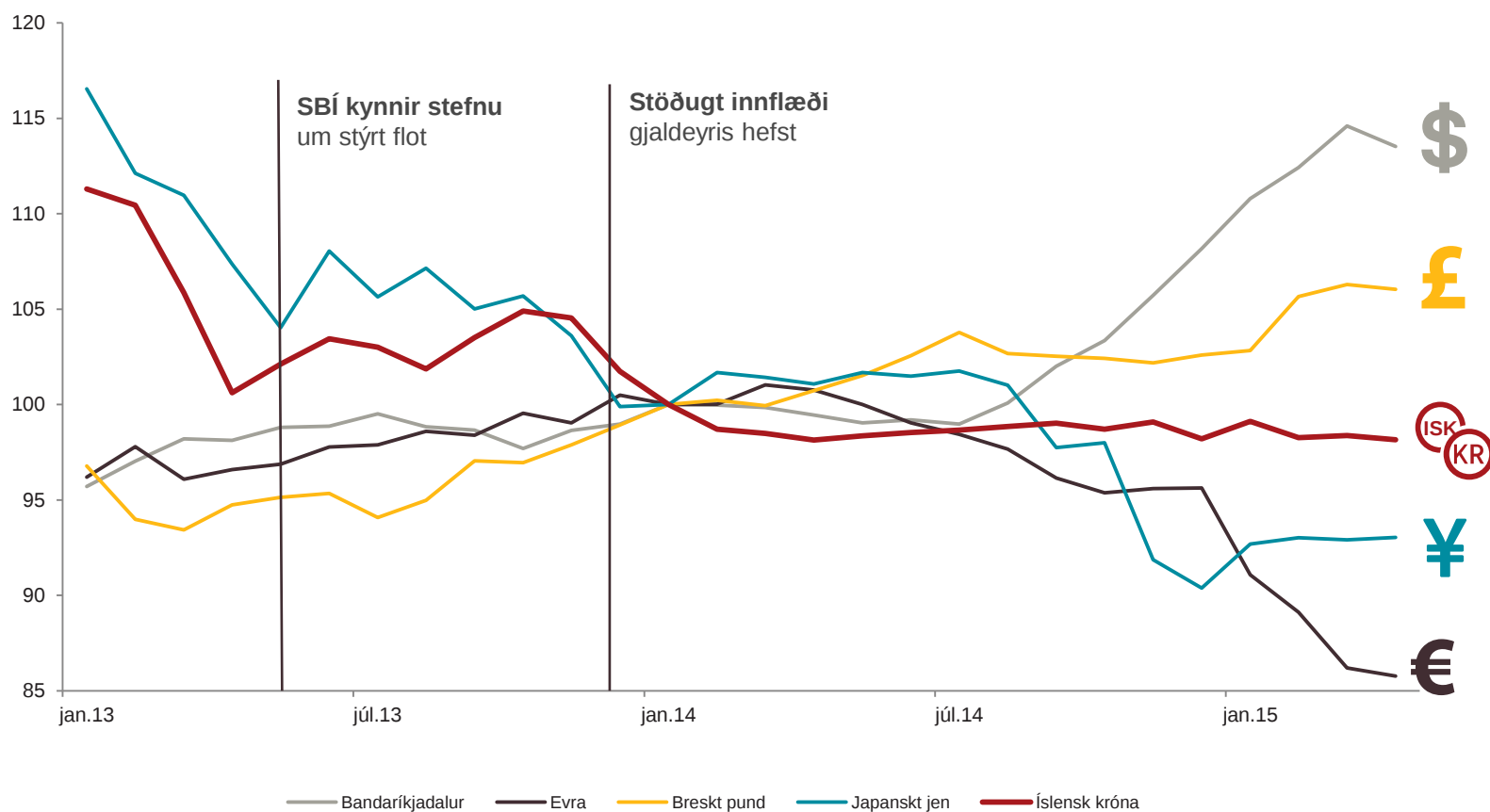
Jón Bjarki Bentsson, hagfræðingur í Greiningu Íslandsbanka

Stýrt flot eða fastgengi?

Krónan hefur verið ein stöðugasta mynt í heimi undanfarin misseri

Viðskiptavegið gengi nokkurra gjaldmiðla

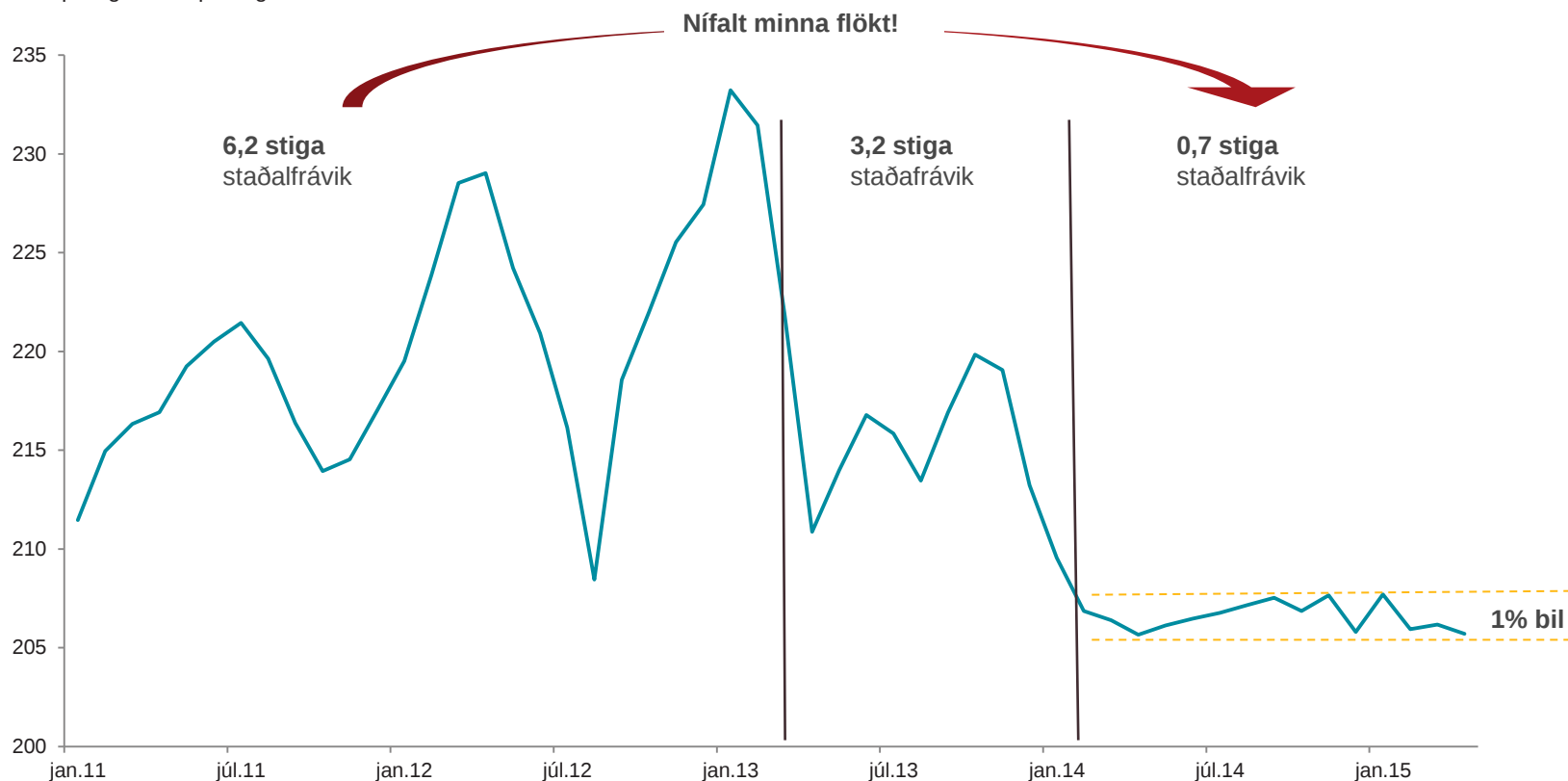
Vísitölur: jan.2014=100

Stýrt flot eða fastgengi?

Krónan hefur verið ein stöðugasta mynt í heimi undanfarin misseri

Gengisvísitala krónu
m.v. þrönga viðskiptavog

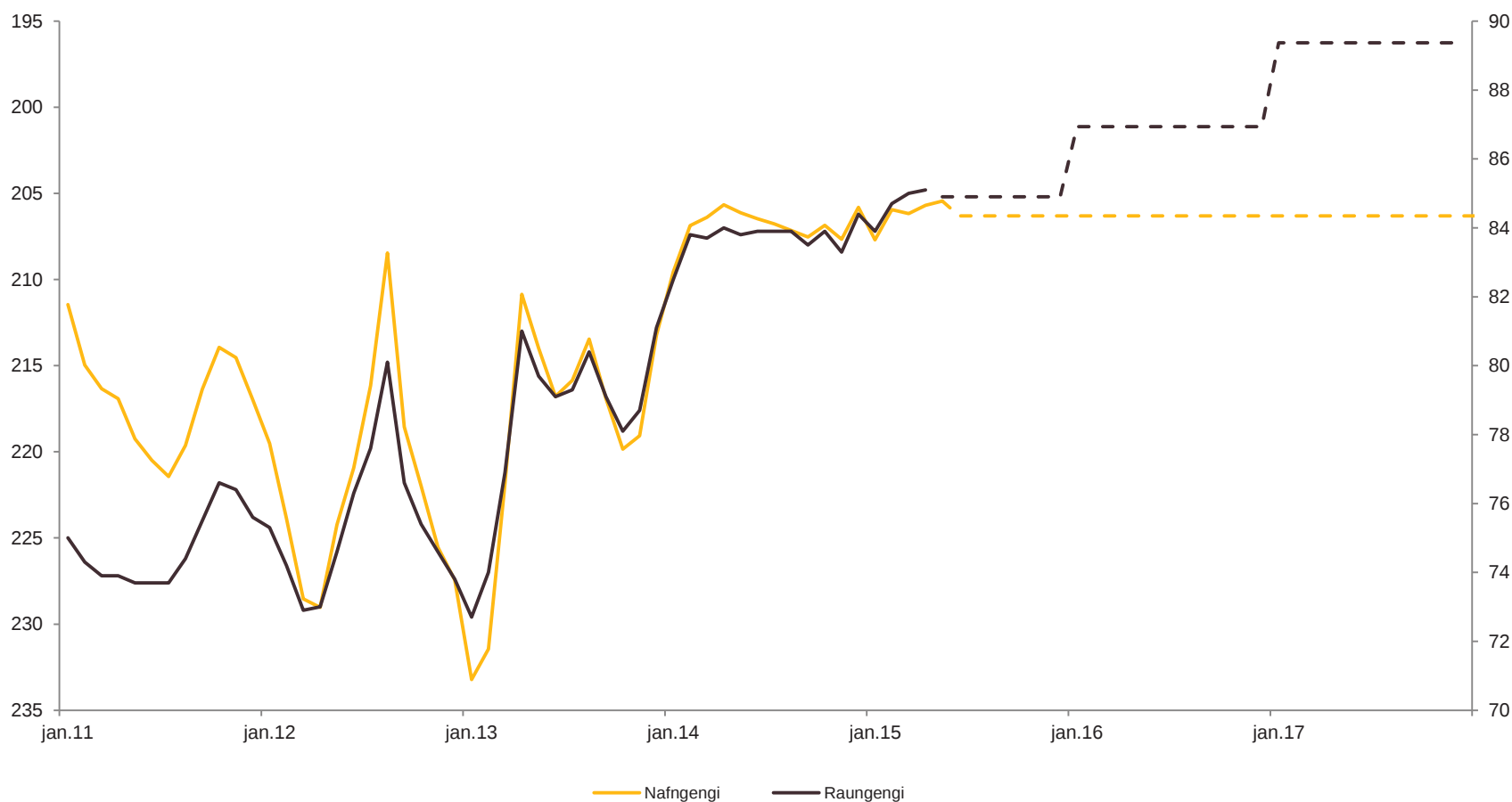
Til samanburðar: Vikmörk í fastgengi dönsku krónu gv. evru: 2%

Raungengið er þó ekki fast

Hærra raungengi setur þrýsting á utanríkisviðskipti og nafngengið

Nafngengi og raungengi krónu

Vísitölur, raungengi m.v. hlutfallslegt verðlag

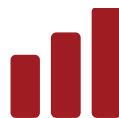

Rétti tíminn til haftaaflettingar er núna!

Óvenju hagstæð ytri og innri skilyrði sem vara ekki að eilífu

Uppsveifla
í hagkerfinu

ENDURREISN
fjármálakerfisins
að mestu lokið

Aukin tiltrú á getu
til afléttingar HAFTA

Vaxtamunur mikill,
erlendir vextir afar lágir

**ERLENDAR
SKULDIR**

Orðnar viðráðanlegar
og bættur aðgangur
að erlendu lánsfé

Myndarlegur
VIÐSKIPTAAFGANGUR
og stöðugt gjaldeyrisinnflæði

FJÁRHAGSSTAÐA
hins opinbera, heimila
og fyrirtækja hefur batnað mikið

Útflutningstekjur aukast hratt

Horfur um utanríkisviðskipti hafa batnað mikið

Hlutdeild vöru og þjónustu í vexti útflutnings milli ára
(%)

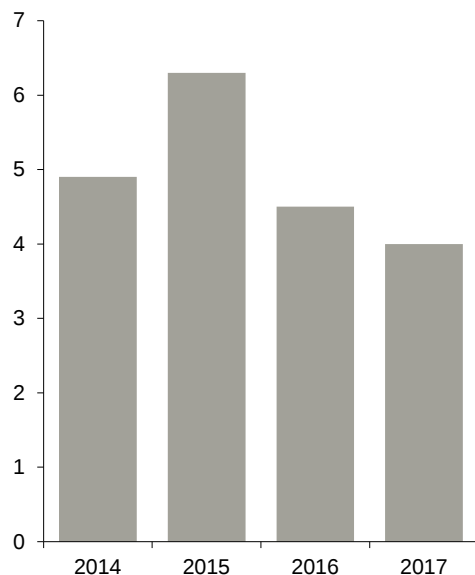

Myndarlegur útflutningsvöxtur í pípunum

Ferðapjónusta, sjávarútvegur og iðnaður leggjast á eitt

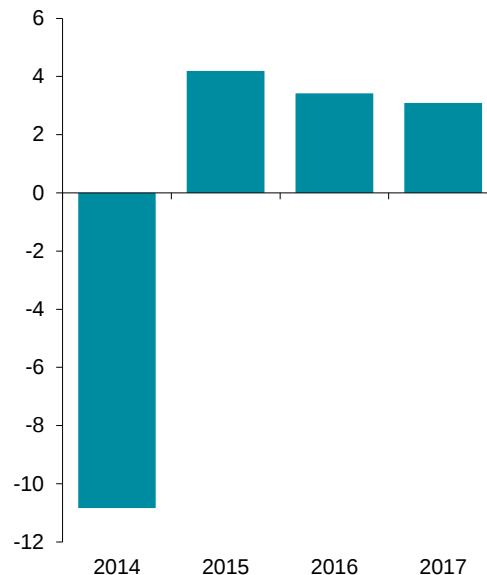
Ferðapjónusta – hægir á ævintýravexti

Útflutningur þjónustu
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

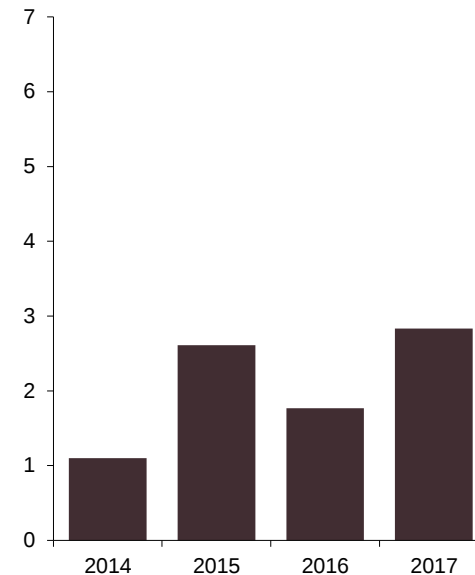
Sjávarútvegur – upp með kvótann!

Útflutningur sjávarafurða
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

Iðnaður – kísillinn kemur!

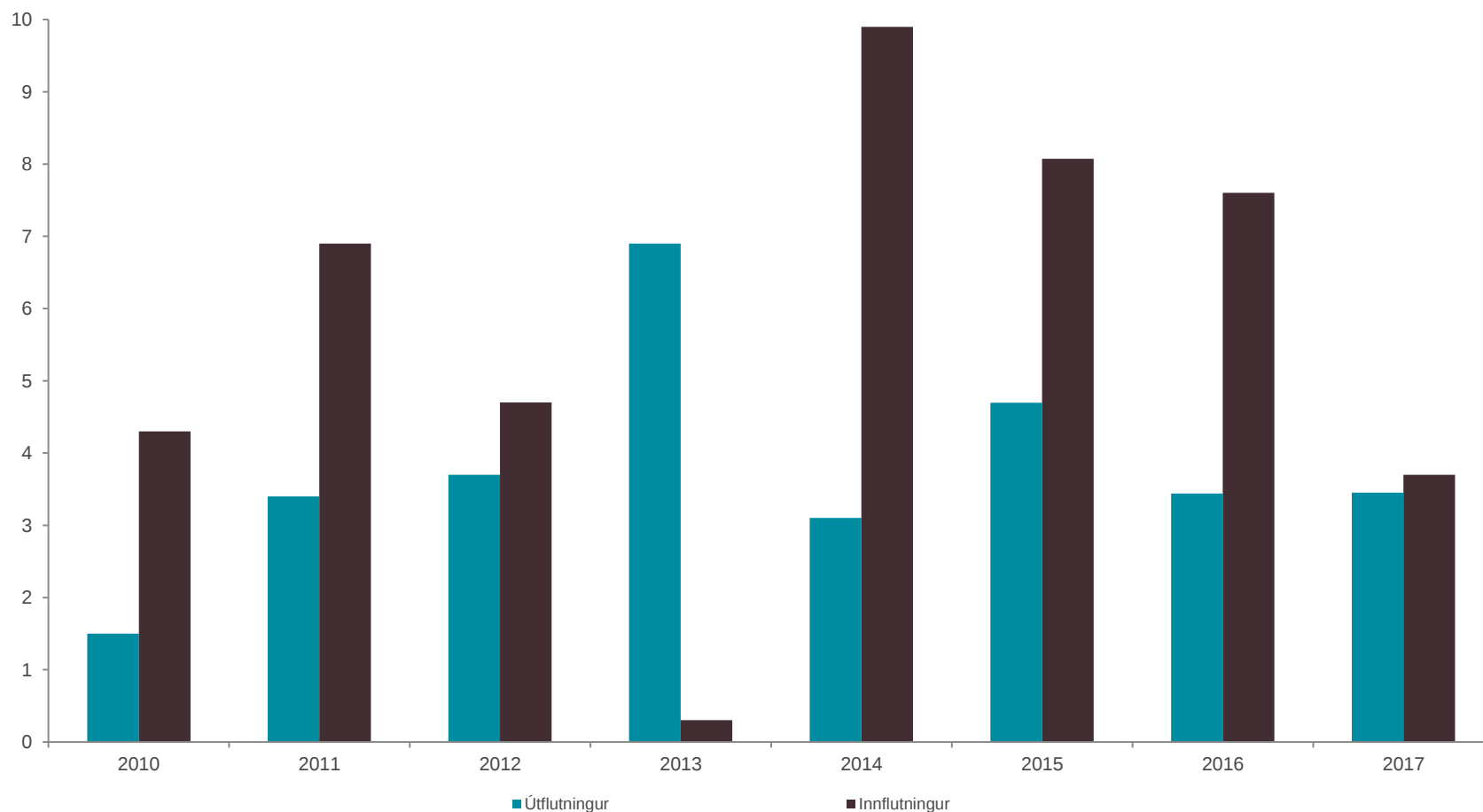
Vöruútflutningur án sjávarafurða
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

..en innflutningur vex þó hraðar

Vaxandi innlend eftirspurn og fjárfesting tengd útflutningi helstu orsakir

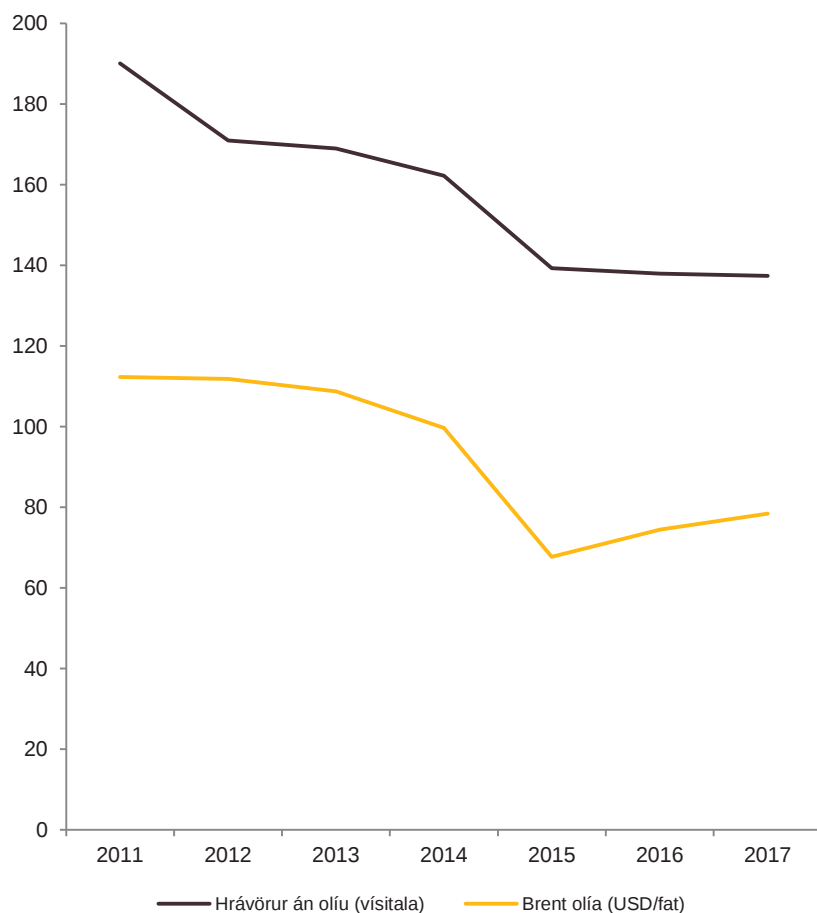
Innflutningur og útflutningur vöru og þjónustu
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

Betri viðskiptakjör hjálpa verulega til

Eiga stóran þátt í miklum afgangi utanríkisviðskipta í ár

Heimsmarkaðsverð á innfluttum hrávörum

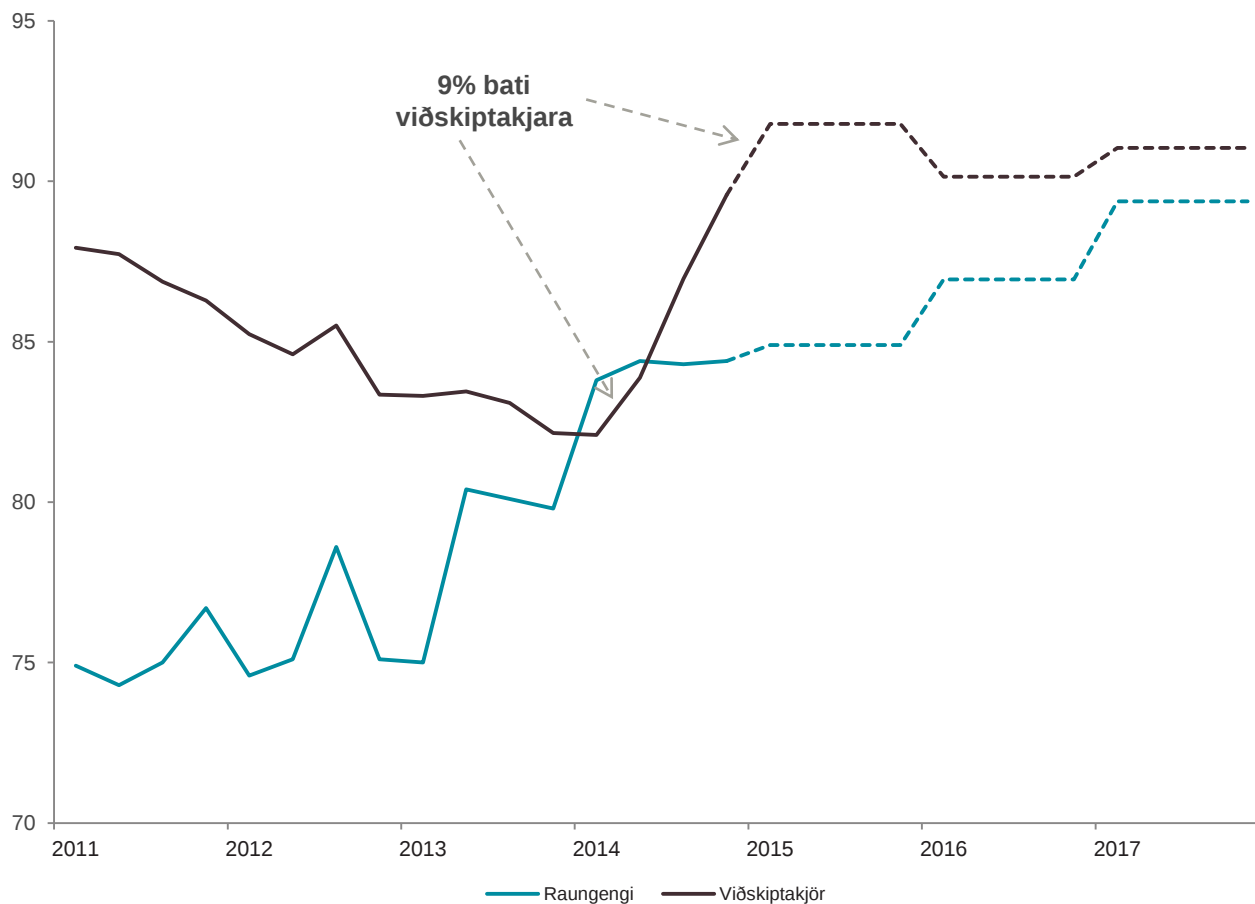
Heimsmarkaðsverð á helstu útflutningsvörum

..og vega gegn hækkun raungengis

Betri viðskiptakjör bæta viðskiptajöfnuð að gefnu tilteknu raungengi

Innflutningur og útflutningur vöru og þjónustu
Magnbreyting frá fyrra ári (%)

Mat Seðlabankans:

1% bati
viðskiptakjara

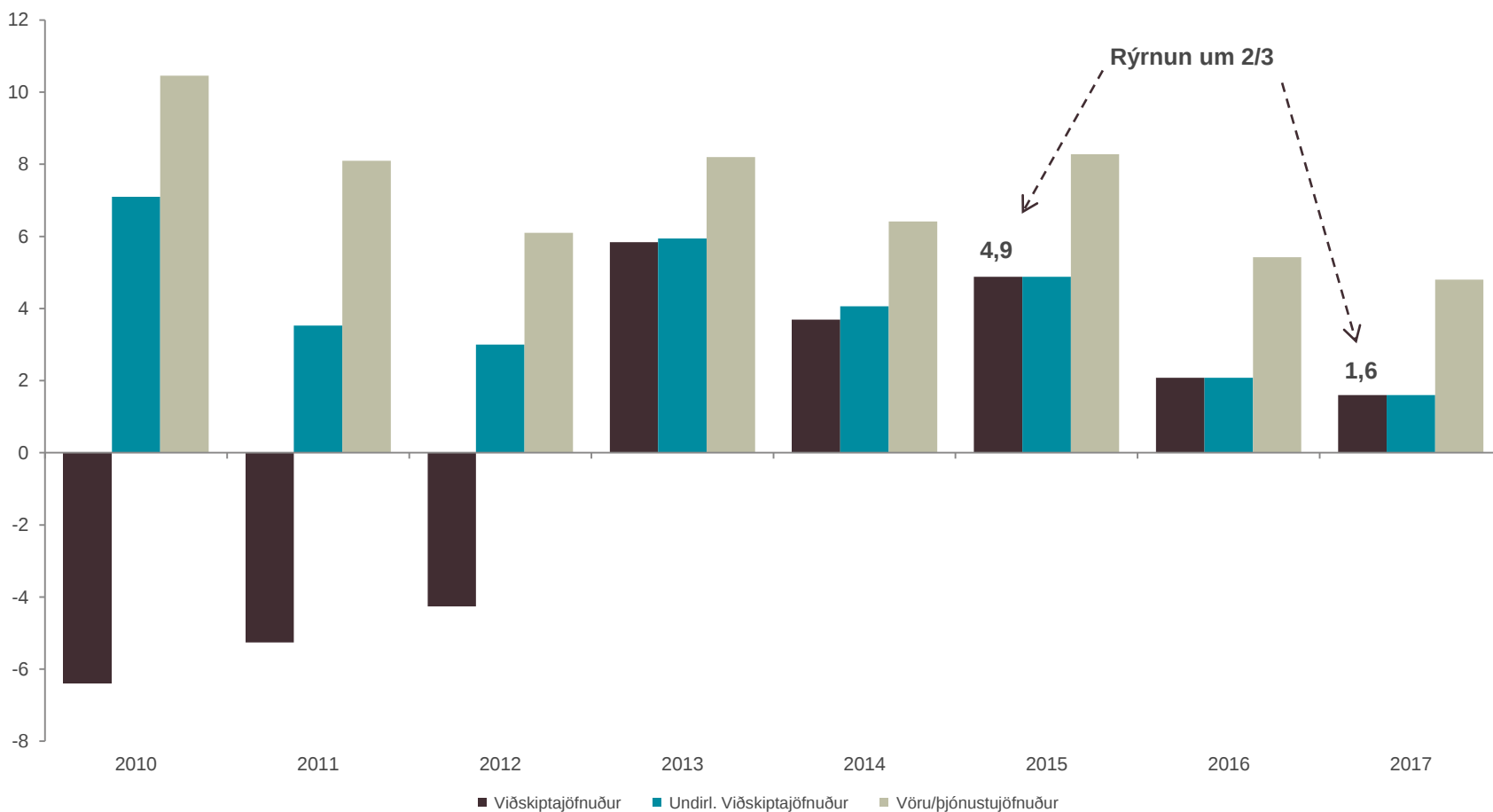

Utanríkisviðskipti
batna um ½% af
VLF

Óvenju hagstæð utanríkisviðskipti...

Viðskiptaafgangur mun þó fara minnkandi

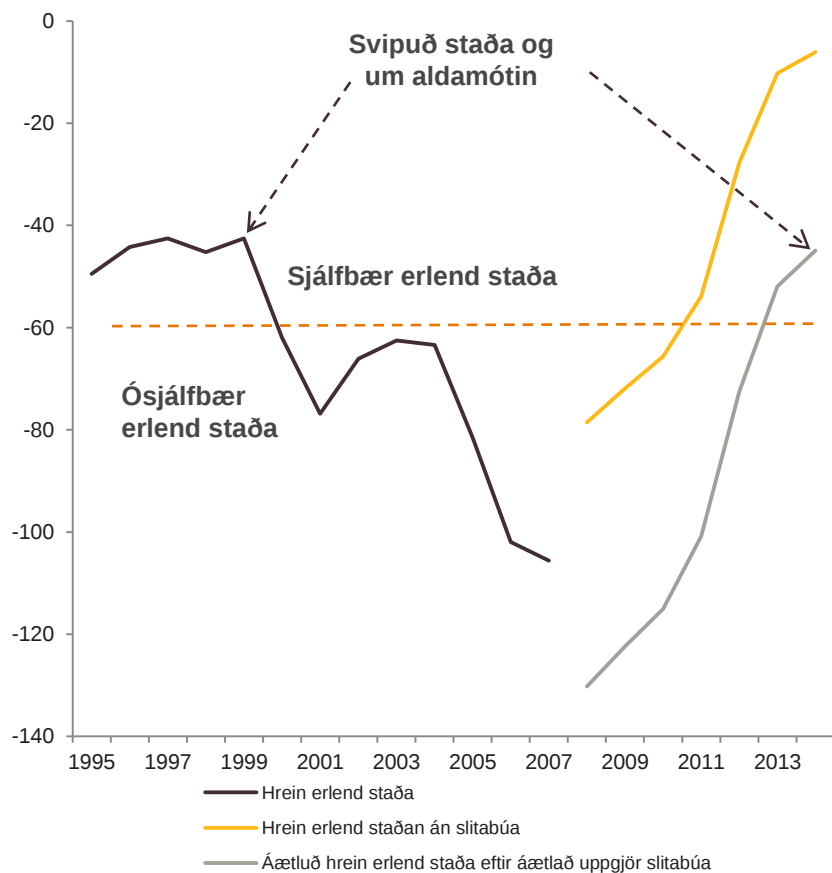
Utanríkisviðskipti
Hlutfall af VLF (%)

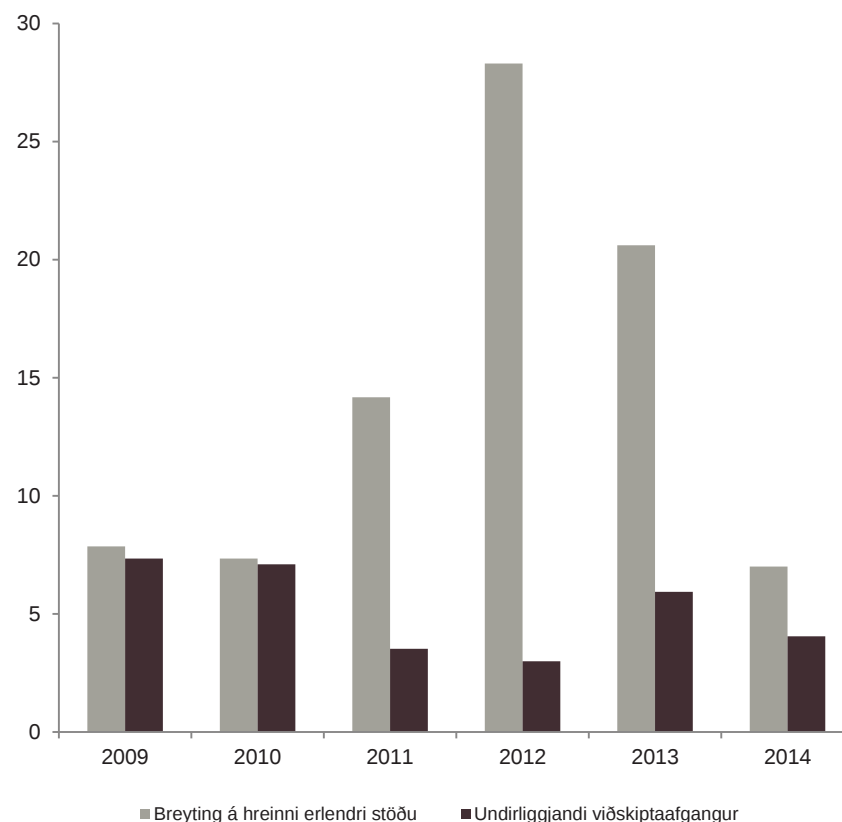
..hafa bætt erlenda stöðu verulega..

Undirliggjandi erlend staða þjóðarbúsins orðin sjálfbær

Hrein erlend staða þjóðarbúsins
Hlutfall af VLF (%)

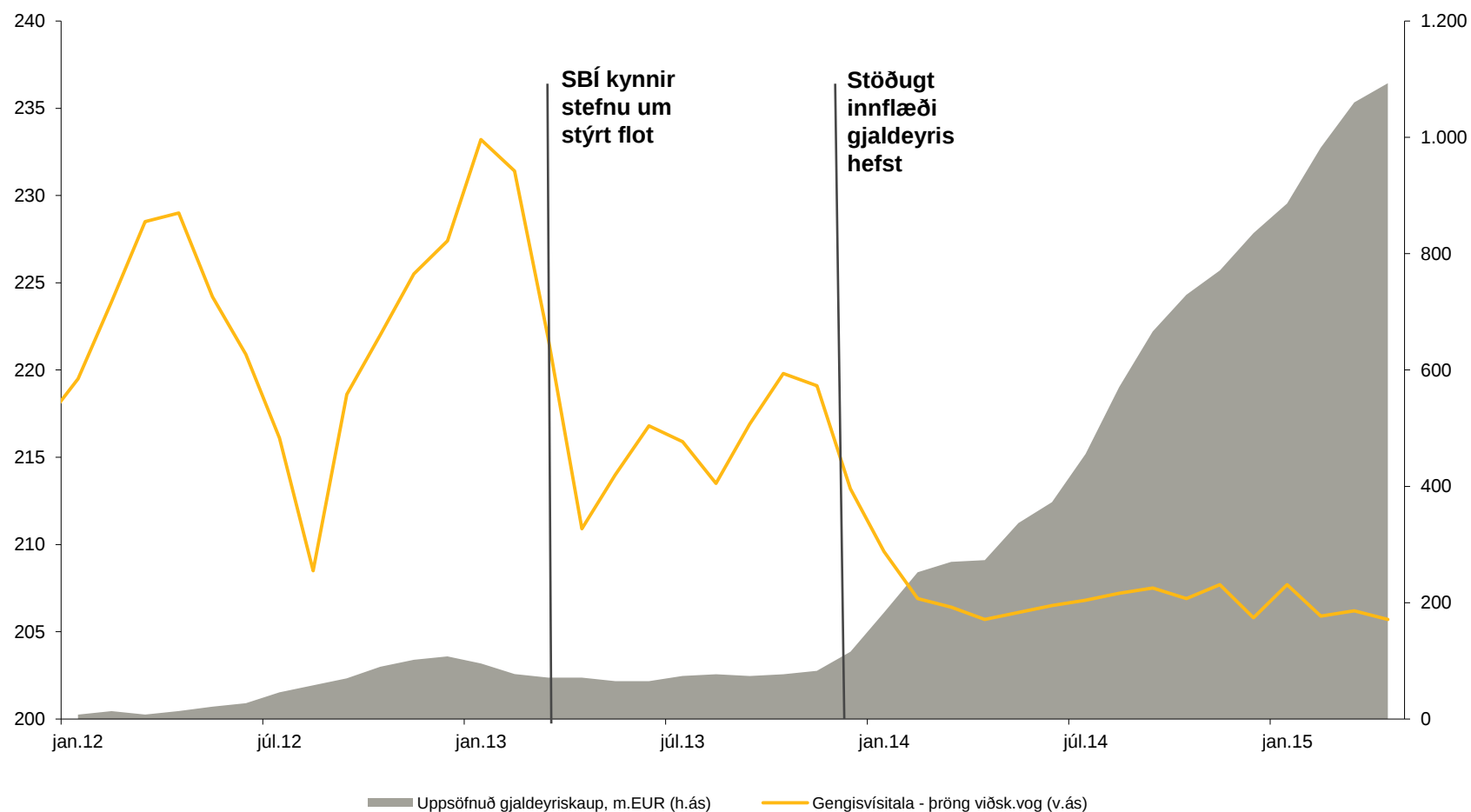
Erlend staða þjóðarbúsins og viðskiptajöfnuður
Hlutfall af VLF (%)

..og Seðlabankinn safnar í sarpinn

Veruleg söfnun gjaldeyrisforða auðveldar haftaafléttingu

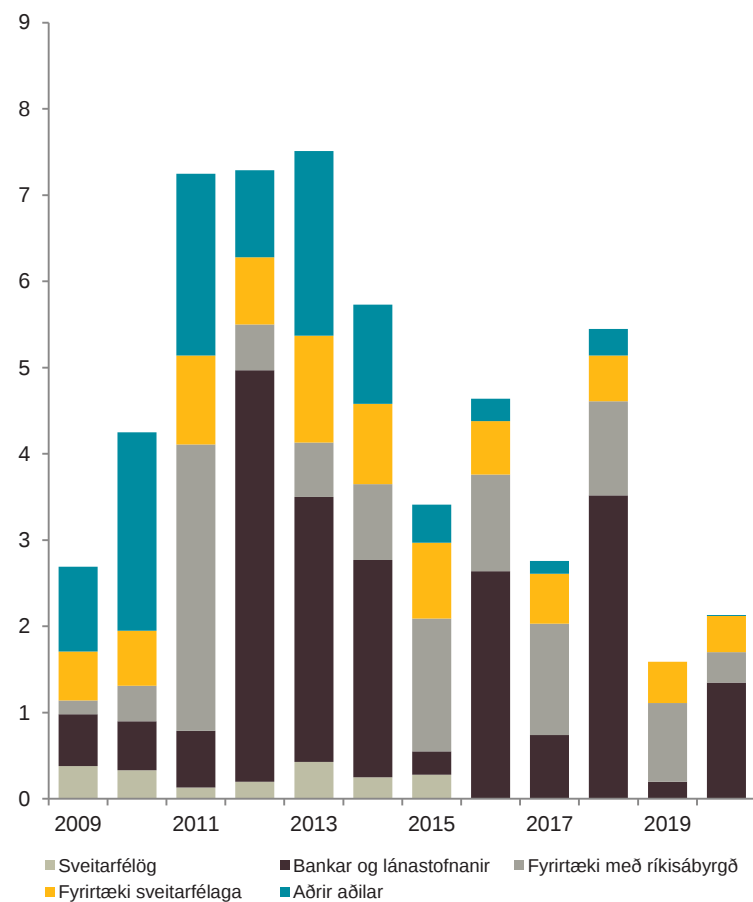
Gengi krónu og gjaldeyriskaup Seðlabankans

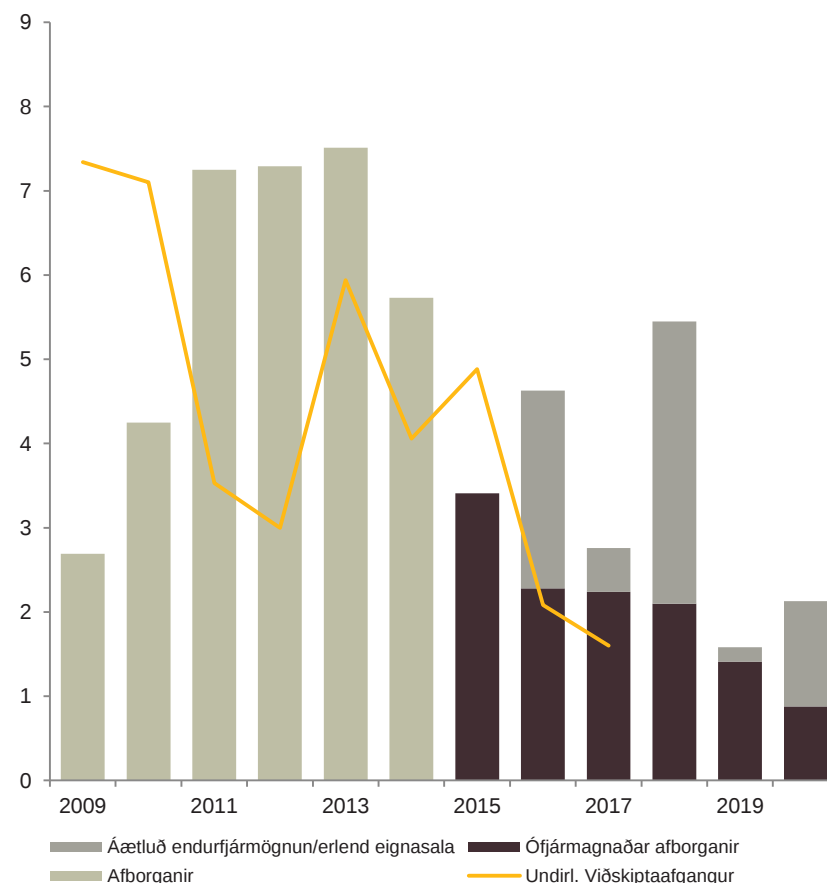
Erlend greiðslubyrði virðist viðráðanleg

Viðskiptaafgangur stendur líklega undir afborgunum erlendra lána og vel það

Afborganir af erlendum skuldum
Hlutfall af VLF (%) án SBÍ og ríkissjóðs

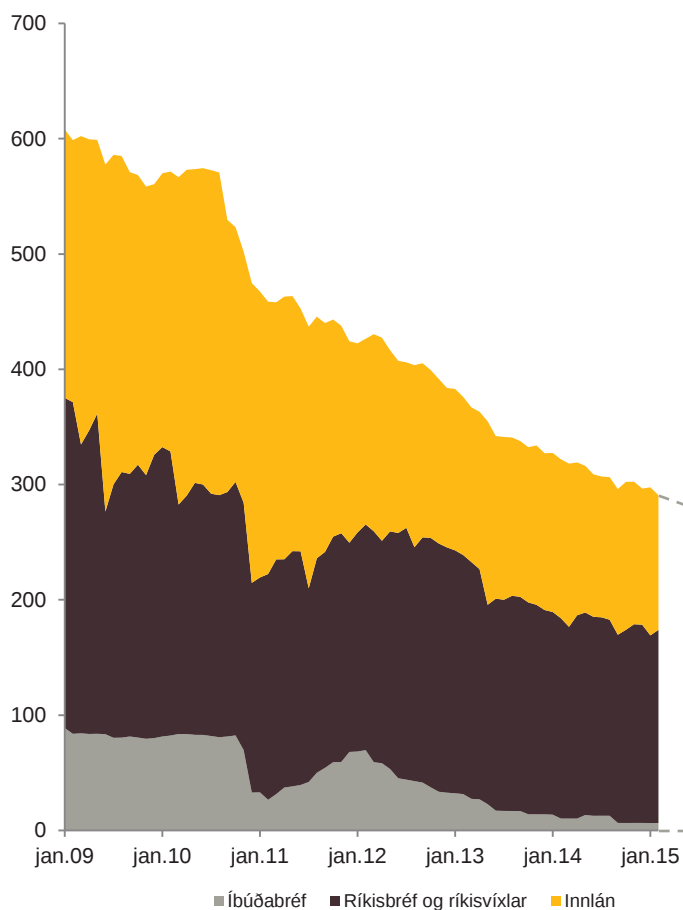
Afborganir af erlendum skuldum og viðskiptajöfn.
Hlutfall af VLF (%) án SBÍ og ríkissjóðs

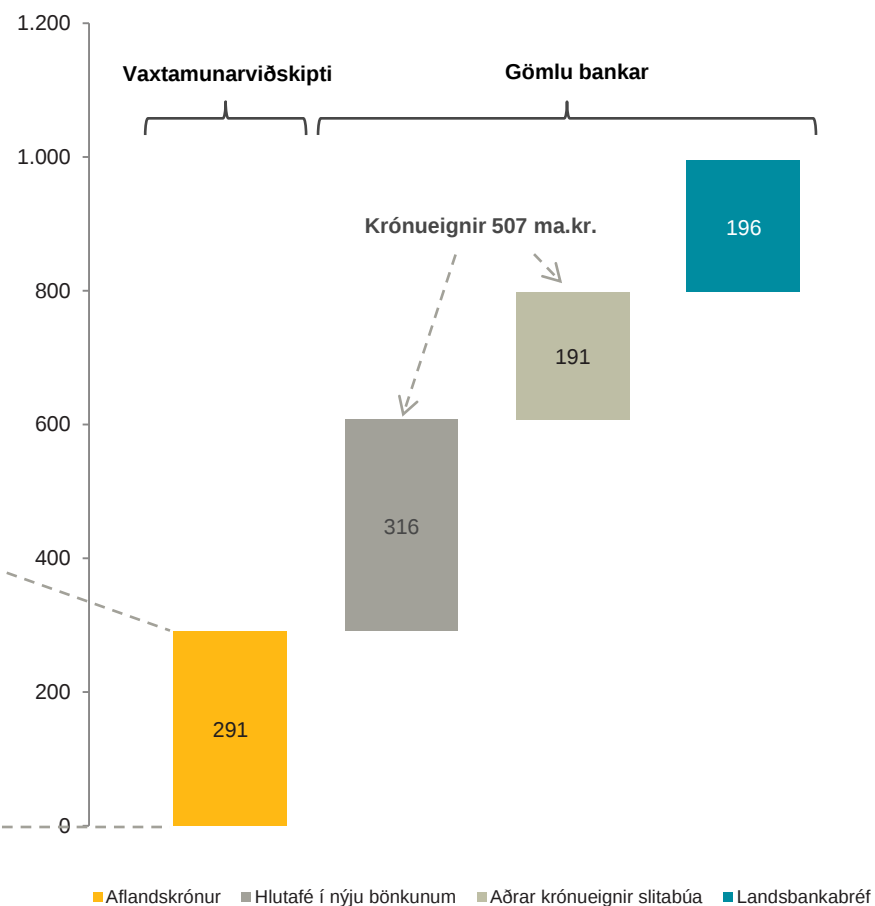
En hvað með snjóhengjuna?

Aflandskrónum hefur fækkað en slitabúahengjan vaxið undanfarin ár

Aflandskrónur
Ma.kr.

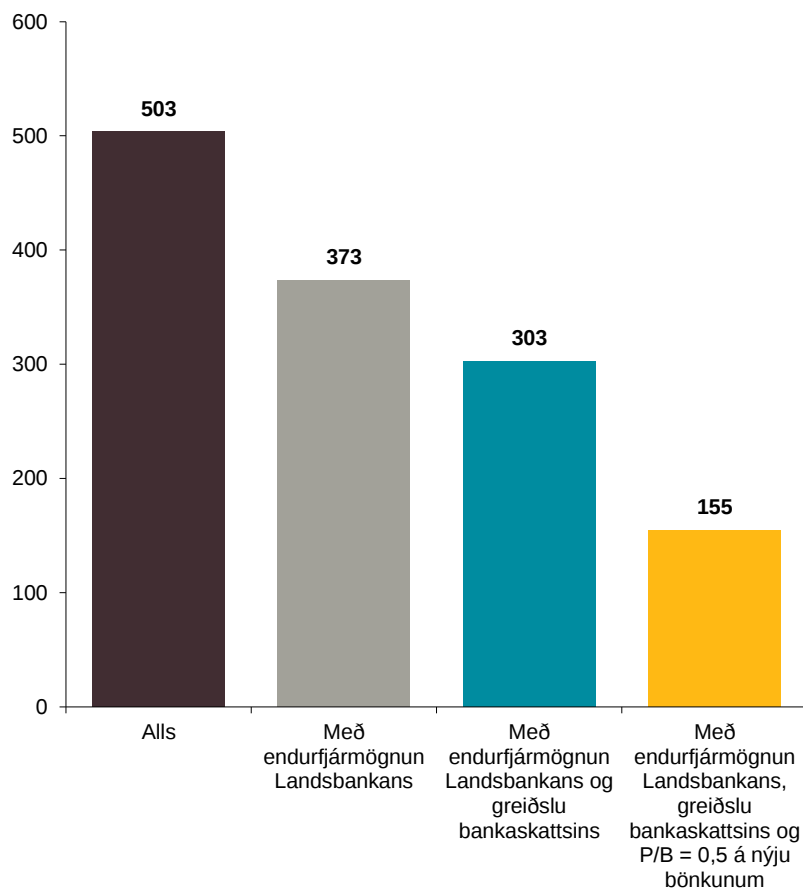
Aflandskrónur og innlendar eignir slitabúa
Ma.kr. í árslok 2014

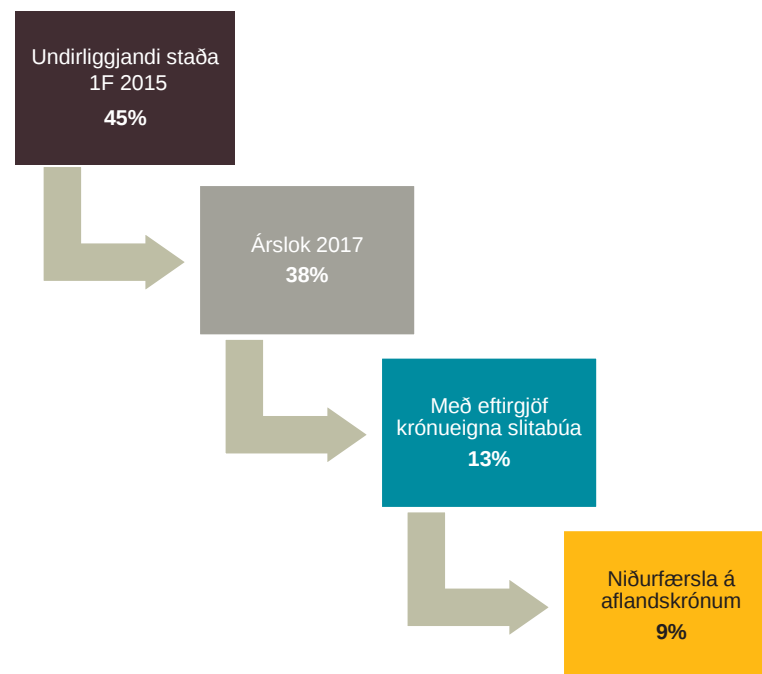
Slitabúaprýstingur gæti þó minnkað

Jafnvel án skattheimtu eru ýmsar leiðir til að draga úr þrýstingi á greiðslujöfnuð

Ófjármagnaðar innlendar eignir til erlendra kröfuhafa
Ma.kr.

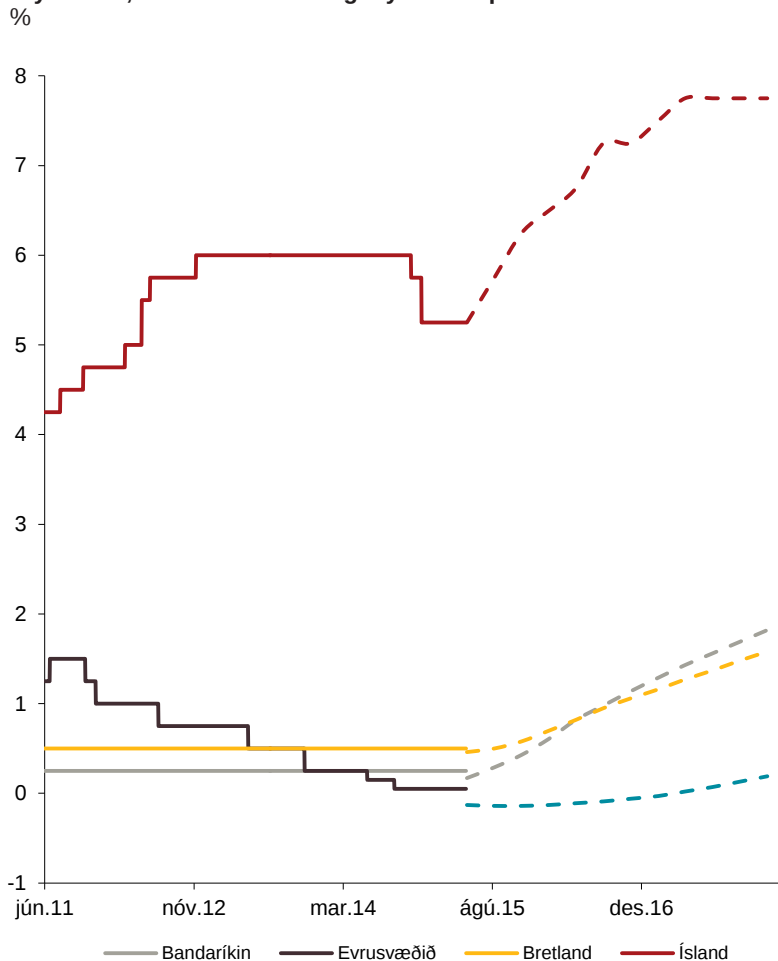
Hrein neikvæð erlend staða þjóðarbúsins, sviðsmyndir
% af VLF

Verður einstefna í gjaldeyrisflæði?

Ísland ætti að vera ákjósanlegur ávöxtunarkostur

Stýrivextir, framvirkir vextir og stýrivaxtaspá

Munur á 10 ára ávöxtunarkröfu ríkisbréfa

Ísland gagnvart helstu mynsvæðum, %

Hvað með að bíða aðeins lengur?

Frestur er ekki alltaf á illu bestur

Viðskiptaafgangur
 MUN MINNKA
Dregur úr hreinu
gjaldeyrisinnflæði

Erlendir vextir
 MUNU HÆKKA
og vaxtamunur minnka
Eykur líkur á útlæði við losun

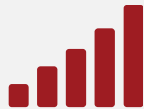
 Innlenda
snjóhengjan
STÆKKAR
Lífeyrissjóðir o.fl.
þurfa að áhættudreifa

Biðin er **DÝRKEYPT**

 UPPSVEIFLAN
tekur enda
Þrýstingur á raungengið
til lækkunar

HÆTTAN
á bólu myndun vex
Vaxandi þrýstingur á
eignamörkuðum

 Tjónið af höftunum
vex með tímanum
Þegar eru merki um landflóttu sprota-
fyrirtækja og neikvæð áhrif á fjárfestingu

Hvað er framundan í haftalosun?

Skriður að komast á haftaáætlun eftir langa bið

Tilgáta um tímalínu:

	Stöðugleikaskattur kynntur	Stöðugleikaskattur lagður á slitabú og aflandskrónur.	Fjárfestingarheimildir erlendis víkkaðar jafnt og þétt	
Maí 2015	Júní 2015	3F 2015	4F 2015	2016-2017
	Úrræði fyrir aflandskrónueigendur. Opið fyrir nauðasamninga slitabúa.	Áframhaldandi uppgjör slitabúa. Eignarhaldi banka ráðstafað. Opnað fyrir takmarkaðar verðbréfafjárfestingar innlendra aðila erlendis		

Höftin eftir höftin

„Þjóðhagsvarúðartæki“ taka við af beinum fjármagnshöftum

Reglur um
LAUST FÉ

Og fjármögnun í gjaldeyri

Reglur um
Gjaldeyrisjöfnuð
BANKA

Takmarkanir á
GJALDEYRISFLÆÐI

STÝRITÆKI
til að tempra
fjármagnsinnstreymi

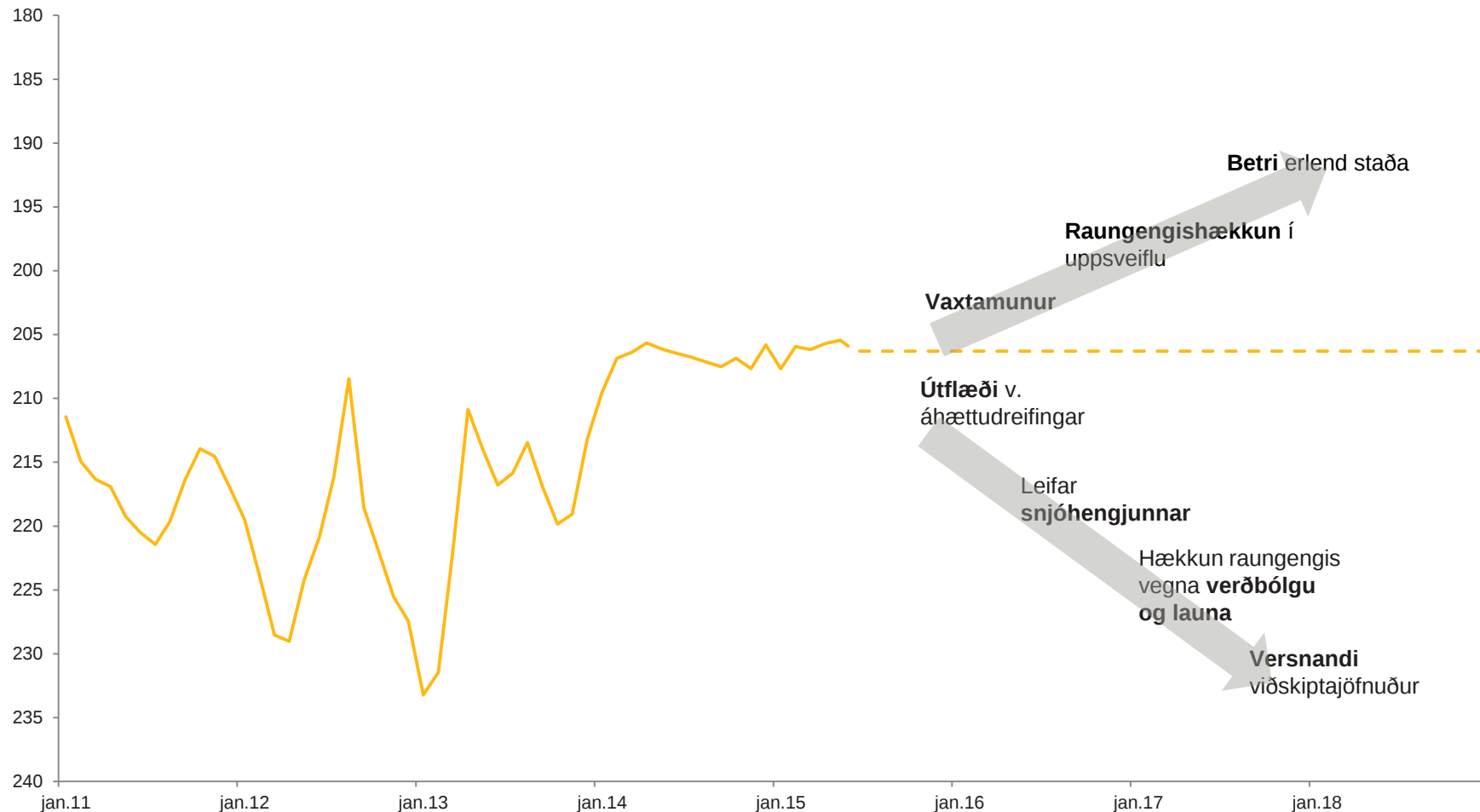
Takmörkun á söfnun
INNLÁNA erlendis

Takmörk á
GJALDEYRISLÁN
óvarinna aðila

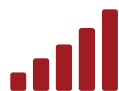
Auknu frelsi fylgir aukin óvissa

Gengisflökt mun aukast við afléttingu

Að lokum

Glugginn fyrir haftalosun er galpinn....í bili

Ytri staða þjóðarbúsins hefur batnað ótrúlega undanfarin misseri

Skilyrði til losunar hafta hafa aldrei verið betri, og munu fara versnandi

Lognið á gjaldeyrismarkaði er svikalogn og felur vaxandi undiröldu

Fólk og fyrirtæki þurfa að læra aftur að búa við sveiflukenndan gjaldmiðil

Þjóðhagsspá 2015-2017

Völt er veraldar
blíðan